

И. А. КАРИМОВ

**ЯНГИ УЙ
ҚУРМАЙ ТУРИБ,
ЭСКИСИНИ
БУЗМАНГ**

*"Комсомольская правда"
саволларига жавоблар
Хорижий мухбирлар билан суҳбат*

ТОШКЕНТ
«ЎЗБЕКИСТОН»
1993

66.3(2)6

К 25

Каримов И. А.

Янги уй қурмай туриб, эскисини бузманг:
"Комсомольская правда" саволларига жавоблар.
Хорижий мухбирлар билан суҳбат.—
Т.:Ўзбекистон, 1993.—112 б.

ISBN 5-640-01483-0

Ушбу китобдан Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ислом Абдуганиевич Каримовнинг "Комсомольская правда"
бош муҳаррири В. Фронин саволларига жавоблари (1993
йил 12 февраль) ҳамда Мустақил Давлатлар
Ҳамдўстлигидаги хорижий мухбирлар Халқаро уюшмаси
аъзолари билан 1993 йил 4 мартда Тошкентда бўлиб ўтган
суҳбати материаллари ўрин олган.

Кенг китобхонлар оммасига мулжалланган.

Каримов И. А. Не построив новый дом —
не разрушай старого: интервью газете "Комсо-
мольская правда". Пресс-конференция ино-
странным корреспондентам.

ББК 66.3(2), + 65.9(2У)

№ 185—93

Навойи номили Ўзбекистон
Республикаси Давлат
кутубхонаси.

К 0503020904—30
М 351 (04) 93 93

© "ЎЗБЕКИСТОН" нашриёти, 1993.

ЯНГИ УЙ ҚУРМАЙ ТУРИБ, ЭСКИСИНИ БУЗМАНГ

*"Комсомольская правда" саволларига
жавоблар*

— Ўзбекистон тўғрисида гап борганда, кўпинча, уни яқин ва олис хориждаги воқеаларга катта таъсир қилаётган давлат дейишади...

— Кечирасиз, "яқин ва олис хориж" деган тушунчани мен қабул қила олмайман. Уни собиқ Иттифоқни қўмсаб қийналаётганлар ўйлаб чиқарган бўлса керак. "Яқин" дегани нима-ю, "олис", дегани нима? Ҳар бир давлатни — у хоҳ Россия, хоҳ Украина, хоҳ Беларусь бўлсин мустақил деб ҳисоблар эканмиз, уларни худди шундай деб англамоқ керак.

Тўғри, чегараларимиз очиқ, ҳамма нарса қўшниларнинг ўзаро муносабатларига боғлиқ. Чегараларга йўл-йўл чизик тортилган шлагбаум ўрнатилгани хаёлимизга ҳам келтирмаймиз. Лекин бундай шлагбаумларнинг йўқлиги "яқин хориж" тўғрисида гапириш учун асос бўлолмайди. Бу — Иттифоқ бор эди, унда республикалар бор эди, эндиликда улар давлатга айланди, деб эски андазада содда ёндашувдир.

— Яъни сиз учун Украина яқин хориж, Афғонистон эса олис хориж эмасми?

— Йўқ. Буларнинг ҳаммаси — Ўзбекистон чегарасидан ташқарида, бироқ улар дўст мам-

лакатлардир. МДХ бизнинг иродамиз билан пайдо бўлгани йўқ, уни бошқалар тузишган. Ўрта Осиёдаги давлатларнинг унга қўшилишдан бошқа иложи қолмади. Ҳанда, башарти биз бу ерда ўзимизнинг яна бир МДХ мизни бошқа бирор тусда тузсак, нима бўларди, буни тасаввур қила оласизми! Шунга қарамай, мен ҳаммаша Ҳамдўстлик тарафдори бўлиб келдим, Ҳамдўстликни мен хўжалик алоқаларини сақлаб қолиш шаклигина деб эмас, мулоқот, алоқаларни сақлаб қолишнинг маърифий шакли, деб биламан. Иқтисодий алоқалардан муҳимроқ алоқалар ҳам бор. Бу маънавий алоқалардир. Бунда жуда катта маъно бор.

— Лекин Минскдаги сўнгги учрашувда сиз МДХ низомини баъзи писандалар билан имзоладингиз, уларнинг моҳияти нимада?

— Ҳеч қандай писанда бўлмаган. Мен шунчаки, айрим мамлакатлар (уларни буюк давлатлар деб атаيمиз) эндигина шаклланиб келаётган давлатларга маърифий йўл билан бўлса ҳам тазйиқ ўтказиш воситаларидан воз кечишни сира хоҳламаётганликларини яна бир бор таъкидламоқчи бўлдим. Ҳеч ким юзлаб ёки ўнлаб йил муқаддам бўлганидек, отличларни тўплаб ҳужум қилишга шайланмоқчи эмас. Аммо мен таъсир ўтказишнинг ҳозирги усуллари қилич кўтариб, от чоптириб юрилган даврдан тажовузкорроқ ва таъсирлироқ бўлиши мумкин десам, фикримга қўшилсангиз керак.

— Сиз иқтисодиётни кўзда тутаяпсизми?

— Айниқса иқтисодиётни, шу билан бирга сиёсий вазиятни ҳам. Ҳамдўстликнинг бирорта ҳужжатида ҳам ички турмушимизга таъсир

ўтказишнинг шакли сифатида тазйиқдан фойдаланишга имконият, тирқиш қолдирмаслик керак.

— Ислом Абдуғаниевич, Ўзбекистонга нисбатан сиз "ўз йўлимиз" деган сўзни тез-тез такрорлайсиз. "Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли" китобини нашр эттирдингиз. Унинг мазмунини такрорламасдан, асосий қондалари ҳақида қисқача гапириб бера оласизми?

— Аввало: иқтисодиётнинг сиёсатдан устуворлиги ва бунда иқтисодиёт мафкурадан холи бўлиши лозим. Иккинчиси: ҳатто энг доно ва истеъдодли академиклар ва амалиётчилардан иборат бирор гуруҳ эмас, балки давлат бош ислоҳотчи бўлади, деб ҳисоблайман. Бир жамият кетиб, унинг ўрнида бошқа жамият қуриладиган ўтиш даврида айни давлатнинг ўзи бошқарув воситаларини асло қўлдан чиқармаслиги лозим.

Янги уй қурмай туриб, эскисини бузма, дейишади бизда. Ҳар қандай ҳолда ҳам биз ўзимизни боқиб, тўйдириб келган нарсаларни вайрон қилишга берилиб кетишга ҳаққимиз йўқ. Биз бирданига эски қонунларни тан олмай қўйдик, янгилари эса ҳали йўқ. Пайдо бўлганлари ҳам мутлақо амал қилмаяпти. Мана энди мен ўз дастуримнинг учинчи бандига яқинлашдим. Бу банд — қонун, аниқроғи қонунга итбаткорликдир. Қонун ҳамма нарсадан устун туриши керак. Бизни узоқ вақт давомида қонунлар бору, лекин уларга риоя қилиш шарт эмас, деган руҳда тарбиялаб келишди. Бизда қонунни ҳурмат қилишдек оддий туйғунинг ўзи йўқ. Шундай экан, биз янги жамиятга қандай

қилиб ўтмоқчимиз? Зўравонлик, жиноятчилик пўртанасини қандай қилиб бостиришга умид қиламиз? Инсоннинг ҳуқуқларини ва унинг қадр-қимматини қандай ҳимоя қиламиз? Хусусий мулкни қонун ҳимоя қилмаса, фермерларнинг уйларига ўт қўйиш бошланади. Демократик давлат доимий миллатлараро ва ижтимоий можаролар майдонига айланиб кетади. Хуллас, мен учун энг муҳими — қонунийликни ҳурмат қилишдир.

Тўртинчиси: кучли ижтимоий сиёсат. Ўзбекистонда бир киши ўзининг иш ҳақи билан олти-етти кишилик оиласини боқади. Россияда бундай эмас. Айтмоқчи, ўтган йили Россия аҳолиси 70 минг кишига камайди. Бизда эса 550 минг киши кўпайди. Шундай экан, айтингчи, Болтиқбўйида, Украинада ва Ўрта Осиёда бир хил ижтимоий сиёсат ўтказса бўладими?

Менинг назаримда, ҳар бир минтақанинг жамики хусусиятларини, нуфусини, аниқ шароити ва воқеликларини ҳисобга олмай туриб, бозор муносабатларига ўтишнинг бирор модели тўғрисида гапириб бўлмайди.

Башарти биз ўзимизнинг шароитимизда, айтайлик, кўп болали оилаларга, қарияларга, бечораҳолларга мадад бермасак, ҳамма нарса портлаб кетади, ҳеч қандай бозор ёки ишбилармонлик бўлмайди. Айрим газеталарнинг саҳифаларида одамлар ахлатхоналарни титаётгани, болалар садақа сўраб жажжи қўлларини чўзаётгани тасвирланган суратларни мўрган пайтимда бундай инқилобнинг кимга кераги бор?— деб сўрагим келади. Шу сабабли мен, Президент сифатида камбағалларнинг манфаат-

ларини ҳимоя қилиш йўлини қатъий ва жуда қаттиққўллик билан ўтказмоқдаман.

Ниҳоят, бешинчи қонда. Бозорга босқичма-босқич ўтиш лозимлигига ишончим комил. Сохта, инқилобий сакрашларсиз, мақсад сари қадам-бақадам ҳаракат қилиш керак. Мен тараққиётнинг эволюцион йўли тарафдориман.

Мисол учун нарх-навонинг оширилишини баъзи мутахассислар нархга эрк бериш дейишади. Монополия шароитида нархга эрк бериш шунга олиб келдики, ҳаётнинг ўзи тўхтаб қолаёзди. Истеъмолчиларнинг манфаатларини ҳисобга олиб, соғлом рақобат учун шарт-шароит яратмаслик нарх-навони давлат томонидан шунчаки оширишга айланди. Ишлаб чиқариш таназзули давом этмоқда. Менимча, Аркадий Вольский буни аниқ қилиб "домино эффекти" деб атади. Нарх-навонинг ортиши, аввало, агар у ҳеч нарса билан чекланмаса ва рақобат бўлмаса, ишлаб чиқаришнинг таназзулига олиб боради. Аҳоли даромадлари даражаси камайиб кетади, одамлар ҳеч нарса сотиб ололмайдиган бўлиб қолади ва таажжубки, ишлаб чиқариш камайган тақдирда ҳам моллар ўтмай қолади. Ана шунини "домино эффекти" дейишади.

Ўзбекистон бозор иқтисодиётига бошқа давлатлардан яққаланган ҳолда ўта олмайди, албатта. Ўзбекистон илгари халқ хўжалиги деб аталган кўзга кўринмайдиган мажмуанинг бир қисмидир. Биз хоҳлаймизми, хоҳламаймизми, барча собиқ СССР республикалари — ҳозирги мустақил давлатлар бир-бирига қарамдир. Агар биз ҳар бир давлатнинг ўз мустақил сиёсатига ҳеч қандай тазйиқ ўтказмай, тўғри тушуниб,

ҳурмат билан қарайдиган бўлсак, ана шу қарамликни неъматга айлантириш мумкин.

— Яқинда сиз банклар пойтахти — Швейцарияга бориб келдингиз. Ўзбекистон ўз пулини жорий этмоқчи эмасми?

— Пул босиб чиқарадиган станок Россиянинг қўлида, у ерда пулнинг қадрсизланиши қанчалик авж олгани сизга маълум. Шу сабабли ўртамизда муайян зиддият вужудга келмоқда. Агар биз битта рубль зонасида турган эканмиз, пул босиб чиқарадиган станок ҳам давлатлардан юқори туриши керак. Рубль ҳамма учун ва ҳамманинг манфаатларини ҳисобга олган ҳолда босилиши лозим. Очиғини айтаман, эртага Россия рублни алмаштиришни хоҳлаб қолса-чи, деб хавфсираяпмиз. Унда биз қандай аҳволга тушиб қоламиз?

Россия ўз миллий пулини жорий этмас экан, Ўзбекистон ҳам бундай қилмайди. Биз битта рубль зонасида эканмиз, ўз валютамизни жорий этмаймиз...

— Россиянинг иштирокисиз Евроосиё иттифоқини тузиш ғоясига сиз қандай қарайсиз?

— Бу умуман хомхаёл, гапимга ишонаверинг. Евроосиё иттифоқини тузиш, энг аввало, манфаатларнинг муштараклигига асосланиши керак. Турли йўллардан бораётган давлатларни шунчаки тўплаш — бу, агар билсангиз, арзон обрў орттиришни мўлжаллашдан бошқа нарса эмас. Ташаббус ташаббуслигича қолаверади.

— Ўзбекистон собиқ Иттифоқ республикалари орасида биринчи бўлиб Президентликни жорий этди. Сиз Ўрта Осиёда муқобиллик асосида сайланган бирдан-бир Президентсиз. Шунга қарамай, мухолифларингиз сизни то-

талитаризмда айблаб, танқид қилишяпти. Мухолифлар: амалда яширин шароитда ишляямиз, деб ҳисобламоқдалар.

Энди биз суҳбатимизнинг энг аввалида беришингиз лозим бўлган саволга яқинлашдик, шекилли. Бунда мен москвалик журналистлардан муайян тоифасининг қизиқишини назарда тутаман. Аммо мен бу ҳақдаги гап бевосита ва менинг иштирокимда бўлишини хоҳлайман.

"Диктаторлик одатлари" ёки усуллари нима дегани? "Тоталитар тузум" ёки яширин шароитда ишлаш нима дегани? Ҳамма гапнинг исботи бўлиши керак. Бирон-бир кимса бирор-бир давлатда мухолафатни кўрмоқчи бўлса, уни албатта топади.

Биз, жамиятимиз том маънодаги мухолафатга қай даражада тайёр? Мен демократик ва барқарор давлатдаги ижобий мухолафатни тушунаман ва қабул қиламан. Олға томон қилинадиган ҳаракат нуқтаи назаридан ўз дастурига эга, жамиятнинг келажагини англайдиган мухолифларни эътироф қиламан. Бироқ бозор муносабатлари, демократия сари қийинчилик билан дастлабки қадамлар қўйилаётган шароитда, қалтис асабийлик вазиятида бир гуруҳ кишилар ҳамма нарсани инкор этиб, ўз сиёсатини ҳокимият қилаётган ҳамма ишларга салбий назар билан қараш асосига қураётган экан, уни қандай қилиб жиддий мухолафат деб бўлади, фақат шунинг учунгина улар ўзини қандай қилиб мухолафат, деб ҳисоблайди. Ва энг муҳими — мен сизга ва Ўзбекистондаги асабийлик вазиятини жўрттага кучайтираётган ҳамма кишиларга шундай савол бермоқчиман: бизда шу қадар қисувга олинаятган "ранжиган

мухолафат"нинг бирон-бир аниқ ҳаракат дастури ёки программаси борми, шуни айта оласизми?

Яқинда сиз тилга олган "Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли" деган китобча босилиб чиқди. Бу рисоланинг номиёқ унинг мазмунини ифодалаб турибди, бироқ унинг бошқа бир аҳамияти ҳам бор: барча мухолифларимга бу китобча билан танишишни маслаҳат бераман. Президент қандайдир ҳис-ҳаяжонлар, кайфиятлар таъсири остида ғайриихтиёрий иш тутмоқда, деган беҳуда гаплар, Каримовнинг ҳеч қандай дастури йўқ, деган даъволар бўлмаслиги учун шундай қилиш керак. Айтингни, мухолифлардан биронтаси бу китобчага қарши чиқдими? Нечундир ҳеч ким уни танқид қилишга, баҳслашишга уринмаяпти. Бунинг сабаби шуки, бу танқидчиларда кибер-ҳаводан бошқа ҳеч вақо йўқ. Бироқ, ёзилганларнинг ҳаммаси мутлақ ҳақиқат деб айтмоқчи эмасман...

— Эълон қилинган сиёсат, эҳтимол, ҳаётдан бошқачадир ёки ҳаётга унчалик тўғри келмас?

— У ҳолда савол туғилади, хўш, айнан қайси соҳада шундай? Қайси ишларда қонун бузилган? Такрор айтаман, менинг қондам — қонунни ҳурмат қилиш, қонунга итоаткорлик. Қаерда ва қайси ўринда қонунларимиз нотўғри ёки демократик халқаро меъёрларга мос келмайди, айта қолсинлар? Бейкер жаноблари Тошкентга келганида: "Келинг, кўзингизни юмиб, "Бирлик" ҳаракатини партия сифатида рўйхатдан ўтказа қолинг", деб мени кўндиришга узоқ овора бўлди. Мен унга: "Биз-

даги қонунга мувофиқ, рўйхатга олиш учун мана шу янги партиянинг камида уч минг аъзоси бўлиши керак", дедим. Аэропортда Бейкерни кузатаётсам, "Бирлик" фаоллари қандайдир қоғозларни узатишмоқда. Келинг, дедим, кўриб чиқайлик: бу ерда бир ярим минг кишининг номи бор. Бейкер яна: "Ҳа, майли, бунга эътибор қилманг", дейди. Мен унга: "Қандай қилиб эътибор бермайман. Мен сизнинг ички ишларингизга аралаша олмайман-ку. Сиз у ерда давлат котибисиз, Буш жаноблари эса — Президент. У Адлия вазирлигига бирон-бир партияни қонунга хилоф равишда рўйхатга олишни буюра оладими?" — дедим.

"Бирлик" "йўқолсин руслар!" деган варақалар тарқатганига нима дейсиз. Мен ҳаракат фаоллари билан давра суҳбати ўтказмоқчи бўлганимда, улар: аввал руслар жўнаб кетишсин, дейишди.

Наҳотки Тожикистон журналистларнинг кўзини очмаган бўлса. Қисқа вақт ичида минглаб, ўн минглаб киши ҳалок бўлди. Бу — даҳшатли рақам. Ваҳшийлик ва ёввойилик. Буларнинг ҳаммаси кимнинг айби билан содир бўлди. Демократик партиялар ниқоби остидаги ақидапараст диндорларнинг қутқуси билан шундай бўлди. Тожикистонда улар учун ижтимоий база мутлақо йўқ. Демократик партиянинг раиси Шодмон Юсупов эса рус кишиларини Тожикистоннинг тутқунлари деб атади. Ўша Юсуповни Тожикистоннинг Россиядаги элчиси лавозимига тавсия этишаётган экан, мен буни мутлақо тушунмайман.

Кейинги вақтларда Абдуманноп Пўлатов ҳақида кўп ёзишди. Бу ҳақда шуни айта

оламанки, суд уни уч йилга ҳукм қилди. Президентнинг афв этиш ҳақидаги Фармонига биноан уни озод қилишди. Менга маълум бўлишича, у уйида, соғ-саломат.

Мухолифларим мени диктатор қилиб кўрсатишни жуда хоҳлайдилар. Тан оламан: эҳтимол, менинг ҳаракатларимда авторитаризм нишонлари бордир. Аммо мен буни фақат бир нарса билан изоҳлайман: тарихнинг муайян даврларида, ҳақиқий давлатчилик қарор топаётган пайтда, айниқса бир тизимдан иккинчисига ўтиш даврида, ҳар ҳолда кучли ижроия ҳокимияти зарур. Қон тўкилишига ва қарама-қаршиликка йўл қўймаслик, минтақада миллатлараро ва фуқаролар тотувлиги, тинчлиги ва барқарорликни сақлаш учун шундай бўлиши зарур, бу йўлда мен жонимни фидо қилишга тайёрман. Таъбир жонз бўлса, демократия сари ҳаракат қилиш учун ҳам шундай бўлиши зарур.

"ЎЗБЕКИСТОННИНГ КЕЛАЖАГИ БУЮКЛИГИГА ИШОНЧИМ КОМИЛ!"

*Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги
хорижий мухбирлар халқаро уюшмаси
аъзолари билан суҳбат*

Президент: Ҳурматли журналистлар, мен, аввало, сизларни Ўзбекистон диёрида табрик-лаб, республикамизга қизиқиб қараётганингиз ва унга эътибор бераётганингиз учун ташаккур айтмоқчиман. Чунки ёш мустақил давлатдаги воқеаларни ҳолисона ёритиш Ўзбекистон олдидан турган муаммоларни ҳал этишга салмоқли ҳисса қўшиш имконини беради.

Мен сизларнинг меҳнатингиз нақадар муҳимлигини ва нечоғли оғирлигини яхши тушунаман. Бироқ шу билан бирга бу иш ўзаро манфаатдорлик ва ҳамжиҳатлик мавжуд бўлган тақдирдагина самара бериши мумкин. Мазкур учрашув сизларга бизнинг муаммоларимизни яхшироқ англашингизга, Ўзбекистонни атрофлича билиб олишингизга ёрдам беради, деб умид қиламан. Чунки бу учрашув охиросида қадимий диёримизда рўй бераётган воқеаларни ҳолисона ва ҳаққоний ёритишингизга кўмаклашади. Бизнинг муаммоларимиз кўп. Аммо ижобий тажриба ҳам орттирганмиз, бизнинг тажрибамиз сизни ва бутун дунё жамоатчилигини қизиқтирса ажаб эмас.

Мен сизларни қизиқтирувчи ҳамма саволларга жавоб қайтаришга тайёрман.

Марко Полити, Ҳамдўстлик мамлакатларидаги хорижий мухбирлар уюшмасининг раҳбари: Президент жаноблари! Кўҳна Ўзбекистонда бизга кўрсатилган иззат-икром

учун жамики журналистлар аҳли номидан миннатдорчилик изҳор этишга рухсат бергайсиз. Республикангиз ўзининг барқарорлиги, ижтимоий-сиёсий вазиятнинг осойишталиги билангина эмас, кейинги вақтларда бу ерда рўй берган ўзгаришлар билан ҳам бизни қизиқтиради. Биз Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги барча давлат бошлиқлари билан учрашишни режалаштириб қўйганмиз. Илтимосимизга биринчи бўлиб сиз ижобий жавоб берганингиз бизни гоят қувонтирди. Биз Москвада яшаймиз. Лекин сиз дунёдаги етакчи оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари бўлган бизларни тўла асос билан ўша мамлакатларнинг Ўзбекистондаги мухбирлари деб ҳам ҳисоблайверишингиз мумкин.

Президент: Сизларнинг қароргоҳингиз Москвада экани тасодифий ҳол эмас. Бу шаҳар — собиқ Иттифоқнинг пойтахти. Шу билан бирга бу ўринда бир масалага эътиборингизни қаратмоқчиман. Ўзбекистон СССР таркибида бўлган вақтларда аҳоли зич яшайдиган, қадимий, улуғ тарихга, маданиятга, маърифатга эга бўлган бу йирик минтақа ҳақидаги жамики ахборот юзаси бўлар эди. Сизлар хоҳласангиз ҳам, хоҳламасангиз ҳам, бизга тааллуқли ҳамма хабарни асосан Москва матбуоти орқали олар эдингиз. Шу кунгача ҳам ўша эски усул давом этиб келмоқда. Бу эса муайян бир ёқламаликни юзага келтириши табиий. Ўзбекистонга тез-тез келинглار, одамлар билан учрашинглар, муаммоларимизни, муваффақиятларимизни, ортирган тажрибамизни ўрганинглар. Биз Марказий Осиёнинг энг катта мамлакатларидан

бирида рўй бераётган воқеаларни ҳалол ёритувчи моҳир қаламкашларни ҳамisha қувонч билан кутиб оламиз. Шу боисдан мен сизларнинг Москвадагина эмас, Тошкентда ҳам бўлишингиз тарафдориман. Тошкент Ўзбекистоннинг пойтахти бўлиши билан бирга Шарқнинг дарвозаси ҳам эканини эсдан чиқарманглар. Бизнинг пойтахтимиз жўгрофий-сиёсий мавқеи билан, тинчликпарварлик анъаналари билан бутун дунёга ном таратган. Бинобарин, мен сизларнинг бу ерда ўз қароргоҳларингизни очиш ниятингизни қўллаб-қувватлайман.

Марко Полити, "Мессаджеро" газетаси, Италия: Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги доирасида ҳамкорлик ва бирлашув истиқболлари қандай, ҳамдўстликнинг келажаги борми? Ёки сизларга Ўрта Осиё бозорини барпо этиш манфаатлироқми?

Президент: Бу масалалар бири иккинчисига халал бермаслиги ва зид келмаслиги керак. МДҲнинг келажаги бор. Ҳозирги мустақил давлатлар ўртасидаги кўп йиллик иқтисодий алоқаларни узиб бўлмайди. Аммо бу алоқаларни ҳар қандай томон бирон-бир тарзда тазйиқ ўтказмайдиган маърифатли асосга қуриши керак. Муносабатлар фақат ўзаро манфаатли асосга таяниши лозим.

Январь ойида Тошкентда расм бўла бошлаган "Марказий Осиё давлатлари" тушунчасига келганда шунини айтиш керакки, бу — табиий, ҳаққоний жараён.

Бу минтақада яшаётган кўп миллатли халқларни бирлаштираётган, яқинлаштираётган

замин — тарихимиз, маданиятимиз, тилимиз, динимизнинг бирлиги, томирларимизнинг туташиб кетганлиги, бинобарин иқтисодий, табиий бойликларимиз инқироздан чиқиш йўлларини биргаликда қидиришни тақозо этади. Бу ҳол табиийдир. Мен Тошкентнинг алоҳида мақомли шаҳар экани ҳақида бежиз гапирганим йўқ. Хуллас, у минтақанинг ахборот маркази қилиб танлангани жуда мантиқийдир. Энг янги хабарлар бутун дунёга шу ердан тарқаладиган бўлади. Бу ҳам сизларни қизиқтиради, деб ўйлайман.

Лейла Боултон, "Файненшил Таймс", Буюк Британия: Президент жаноблари, сиз молиявий сиёсатингизни Россиянинг Марказий банки билан келишиб юритмоқчисиз. Аввалгидек рублдан миллий валюта сифатида фойдаланаверасизми?

Президент: Бу гап жуда муҳим. Таъбир жоиз бўлса, нозик масалалардан бири. Бу масала Ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг ҳамма учрашувларида муҳокама қилинди. Тегишли ҳужжатлар ҳам имзоланди. Бироқ, афсуски, бу ҳужжатларга шу пайтгача ҳам риоя қилинмаяпти. Россия ўтказаятган сиёсат бу йўлдаги асосий тўсиқдир. Минск шаҳридаги сўнгги учрашувда Россия раҳбарлари МДҲ мамлакатлари ўртасидаги ҳисоб-китоблар учун давлатлараро банк тузишга рози бўлган эдилар. Назаримда, бу Россия сиёсатидаги ижобий жиҳатдир.

Бироқ муайян доиралар рубль зонасидаги мамлакатларга нисбатан қаттиққўл молиявий сиёсат ўтказиш тамойилини бошлаганликлари сизларга сир эмас. У ердагилар "рубль доира-

си"ни торайтиришмоқчи деса ҳам бўлади. Бу масалада Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев каби менинг ҳам фикрим равшан: рубль зонасидан чиқиш — шунчаки бир мақсад эмас. Ўз қадрини билувчи ҳар бир мутахассис пул муносабатлари нималигини, миллий валютани жорий қилиш учун қандай шарт-шароитлар талаб этилишини, бу қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини билади. Биз ўз пулини жорий этишга қарор қилган мамлакатларнинг, аввало, Болтиқбўйи мамлакатлари, Украинанинг тажрибасини жуда синчиклаб ўрганишимиз. Маълумки, украин карбованеци "ғарқ" бўла бошлади ва зўр-базўр муомалада турибди. Шу сабабли Россия ўз валютасига ўтмагунча Ўзбекистон рубль зонасида қолади. Бу нарса бизга қанчалик оғир таъсир ўтказишини жуда яхши англаб турибман. Бироқ Россия раҳбариятининг ақл-заковати эҳтирослардан устун бўлиб чиқишига аминман. Башарти бундай бўлмаса, Ўзбекистон ҳам, Қозоғистон ҳам, рубль зонасидаги бошқа республикалар ҳам маълум тазйиққа тоқат қила олмайди. Охир-оқибатда Россиянинг ўзи ҳам жуда кўп қийинчиликларга дуч келади...

Хуллас, биз сиёсий мулоқотимизга салбий таъсир қиладиган ўринсиз шахсиятпарастликни тарозининг бир палласига ва ўзаро муроСага келиш йўлини иккинчи палласига қўйганимизни равшан англаб олмоқ керак. Сиёсий мулоқот, Ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг фикрига ўзаро ҳурмат билан қараш ана шу чигал масалани ҳал қилиб беради, деб ҳисоблайман.

Диса Хастад, "Дагенс Нюхетер" газетаси, Швеция: Президент жаноблари, олис хорижда, МДХ давлатларида Ўзбекистондаги сиёсий жараёнларга оид хабарлар доимо диққат марказида турибди. Яқинда босилган бир хабарда ватанга хиёнат қилишда айбланган киши қора курсига ўтқазилгани айтилган эди. Улар орасида, Президент сайловидаги рақибингиз — Муҳаммад Солиҳ ҳам бор эмиш. Нега сиз мухолафат билан шу қадар қаттиқ муомалада бўляпсиз?

Президент: Бу савол менга тааллуқли эмас. Ўзбекистон Республикасининг қонуни бор. Конституция бор, Олий Кенгаш — давлат ҳокимиятининг қонун чиқарувчи органи бор. Шундай бўлса-да, саволингизга жавоб қайтаришга ҳаракат қилиб кўраман.

Ҳозирги тарихий тажрибанинг кўрсатишича, яқинда мустақилликка эришган суверен давлатларда воқеалар деярли бир хил андоза билан ривожланди. Тожикистон, Озарбайжон ва бошқа республикалардаги конституциявий ҳокимиятнинг заифлигидан фойдаланиб, умум-халқ овоз бериши йўли билан сайланган ташкилотларга мувозий тузилмалар ҳам пайдо бўлиб, улар битта мақсад — ҳокимиятни қўлга олиш мақсадини кўзлай бошладилар. Аммо улар сизларнинг ривожланган мамлакатларингиздаги каби конституциявий, маърифатли усуллар билан эмас, балки қўрқитиш, зўравонлик, кўпоруевичлик йўли билан курашдилар.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг еттинчи моддасида: давлат ҳокимияти халқ манфаатларини кўзлаб ва Конституция

ваколат берган идоралар томонидан амалга оширилади, деб ёзиб қўйилган. Мантиқийми? Шубҳасиз, мантиқий! Зеро, Конституцияда белгилаб қўйилган меъёрларга зид ҳаракат қилувчи мувозий ташкилотларнинг тузилиши бошбошдоқликка олиб борган бўлур эди. Барча халқаро ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилотлар бизнинг Конституциямиз ва қонунларимизни энг халқчил Конституция ва қонунлардан бири деб эътироф қилишди-ку, ахир! Дарвоқе, жаҳон ишбилармонларининг яқинда Давосда ўтказилган йиллик кенгашида Европа Тиклаш ва тараққиёт банкининг Президенти Аталли жаноблари буни яна бир карра тасдиқлади...

"Мухолиф" дейилмиш кучларнинг мақсадлари нима эди?

Бир мисол айтиб берай. "Миллий мажлис" деб аталган "Чекланган мажлис"ни тузиш учун қилинган уриниш давлат ҳокимиятининг қонуний органи бўлган Олий Кенгашга кучли таъсир ўтказиши лозим эди. "Қайта тузувчилар" деб аталган кимсаларнинг фикрича, "Миллий мажлис"га ўзини мухолафатчи партиялар деб юрганларнинг вакиллари кириши лозим эди, улар қонуний давлат ва жамоат ташкилотларининг фаолиятларини назорат ва тазйиқ остига олиш мақсадини амалга оширишмоқчи бўлган. Бу, бошқача айтганда, қип-қизил тўнтариш эмасми?

Хўш, уларнинг дастури борми, улар кўп миллатли Ўзбекистон халқини қайси йўлдан бошлаб бормоқчилар? Яна бир гап. Уларнинг талабига кўра, гўё парламент, ҳукумат буларнинг кўрсатмаси билан иш қилиши керак

эмиш. Баъзи бир минтақалардаги фожиали воқеаларни ҳисобга олсак, бунинг оқибати қандай бўлгани маълум.

Модомики шундай экан, бундай қилиш тўғрими, республиканинг ҳақиқий фуқаролари бундан хабардормилар?— деган савол туғилади.

Мисол қидириб олисга боришнинг кераги йўқ. Ён кўшнимиз Тожикистонни олиб кўринг. Республика пойтахти — Душанбедаги Шоҳидон майдонида ҳам "демократлар" тўпланишган эди. Кейинроқ, ниҳоят, ниқоб пардаси тушганида, бу одамларнинг қўлида автоматлар пайдо бўлганини ҳам кўрдик. Кимки митингга борган бўлса, анча-мунча пул тўланди. Хўш, натижа нима бўлди? Бу фуқаролар урушига олиб келди: ўн минглаб бегуноҳ кишилар — аёллар, болалар, қариялар нобуд бўлди... "Демократ"ларнинг мақсади битта — "Эрон тоифасидаги давлат" қуриш эди. На давлат ҳокимияти, на Олий Кенгаш мухолафатчиларга — қўпоровчиларга қарши тура олди. Ҳолбуки, мустақил давлатда конституция ҳам, қонунлар ҳам амал қилмоғи лозим эди.

Хуллас, муҳтарам жаноблар, ғарбдагилар жон куйдираётган "Бирлик" ҳаракатининг фаолиятини ҳам Президент эмас, балки Ўзбекистон Республикасининг Олий суди, Адлия вазирлиги таҳлил этиши керак. Адлия вазирлигида рўйхатдан, қонуний тасдиқдан ўтишаётганида "Бирлик" раҳбарларига, зимангизга сиёсий масъулият олганингизни унутманг, қонун йўригидан чиқманг, деб уқтирилган эди... Кейинги пайтда уларга, фаолиятингизга танқидий назар ташланг ва уч ой

мобайнида белгиланган тартибда ариза бериб, сўнгра ишлайверинг, аммо Конституция доирасидан чиқманг, деб неча марталаб айтилди.

Ҳа, айтгандай, барча ривожланган капиталистик мамлакатлардаги тартибга мувофиқ партия ва ҳаракатлар ўз таъминоти учун молиявий маблағни қаердан олаётгани ҳақида давлатга баёнот тақдим этишга мажбур эканликларини биламан. Аъзоларининг сони уч мингта ҳам етмаган ўша "Бирлик" ҳаракати бир талай пулни қаердан олди экан?

Мен кўпгина хорижий мамлакатларнинг конституцияларини батафсил ўрганиб чиқдим. Журналистлар ҳам шундай қилишса чакки бўлмас эди. Ўша конституцияларнинг биронтасида қонуний сайланган ҳокимиятга қасд қилинишига йўл қўйилмайди. Масалан, Германия Федератив Республикаси конституциясининг ўн биринчи моддасига: ҳар қандай партия молиявий манбалари ҳақида ошқора ҳисоботлар, баёнотлар беришга мажбурдир, деб ёзиб қўйилган. Жуда тўғри талаб. Фуқаролар, солиқ тўловчилар бу қоидага тўла-тўқис розидирлар.

Аминманки, Ўзбекистон аҳолиси Тожикистонда рўй бергани каби бошбошдоқликка йўл қўйилишини хоҳламайди. Шундай бўлса-да, Тожикистоннинг фожиаси бизнинг кўзимизни очди. Бундай фожа Ўзбекистонда такрорланмайди! Бунга йўл қўйилмайди!

Бетси Маккей, "Москоу Таймс", АҚШ: Президент жаноблари, Сизга иккита савол бермоқчиман. Биринчиси — нега баъзи ажнабий журналистларнинг келишига рухсат берилмаяп-

ти. Иккинчиси — баъзи газеталар, жумладан, "Эрк"нинг ёпилишига ким кўрсатма берди?

Президент: Мени кечирасиз-у, аммо халқаро қоидага биноан журналист у ёқда турсин, оддий фуқаро мустақил давлатнинг дарвозасидан кириб келганида ҳужжатлари расмийлаштирилиши лозим. Сизнинг ҳужжатларингиз расмийлаштирилди-ку! Бу ҳамма эътироф этган маърифий усул. Бунга ажабланишнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман.

Энди газеталарнинг очилиши ёки ёпилиши масаласига ўтайлик. Бунга Президентнинг сира дахли йўқ. Рўй берадиган ҳамма масалалар қонун асосида, хусусан, матбуот ҳақидаги қонун асосида ҳал қилинади. Республикада тегишли комитет бор, келиб чиқадиган муаммоларни ўша комитет ҳал қилиши керак. Агар биронта газета ёпиб қўйилган бўлса, унинг раҳбариятига мулоҳазалар айтилган, улар бу мулоҳазаларни бажаришга мажбурдирлар. Аммо, афсуски, бажармадилар...

Бироқ, юқорида айтиб ўтилган фикрга яна бир бор қайтмоқчиман. Бир фараз қилинглар: сиз яшаётган давлатда рўзнома ёки ҳафтанома, журнал нашр қилинса-ю, лекин уларни таъминловчи, яъни бошқача айтганда, кўрсатма берувчи (шу жумладан, кўпоровчи) кучлар чет мамлакатларда туриб, гиж-гижласа!? Бунга қандай қарайсизлар? Ҳар бир матбуот органи, партия, ҳаракат маблағ билан таъминланиш манбалари ҳақида давлат идораларига баёнот тақдим қилиши лозим. Бу соҳада ошкоралик зарур. Модомики, матбуот ошкораликни талаб қилаётган экан, нега энди мустақил давлатнинг

раҳбарияти ҳам ўша қоидага амал қилмаслиги керак экан?

Минесдес Веласко, Мексика телевидениеси: Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич, Мексика телевидениеси гуруҳи 18 кундан бери Ўзбекистонда турибди. Бизнинг вазифамиз — мамлакатнинг қиёфасини гавдалантириш. Биз бу ерга қонун асосида келганмиз, мамлакатингиз Ташқи ишлар вазирлиги бизга катта ёрдам берди. Аммо биз доимо партия ходимларининг, Давлат хавфсизлиги комитети агентларининг назоратида эканмизни сезиб турибмиз. Оддийгина сюжетларни суратга олишимизни ҳам тақиқлаб қўйишмоқда. Шу вақт ичида биз мазкур кўрсатувни кутиб турган ўн миллионлаб мексикаликлар учун сизнинг суҳбатингизга мушарраф бўлмадик. Бунинг сабабини изоҳлаб бера оласизми?

Президент: Президент билан суҳбат дедингиз. Ҳозир ўзингизни қизиқтираётган ҳар қандай саволга жавоб олиш имкониятингиз бор.

"Давлат хавфсизлиги комитетининг агентлари", материал олиш йўлидаги тўсиқлар ҳақидаги гаплар, чамаси, ҳақиқатга унчалик тўғри келмаса керак. Ташқи ишлар вазирлигида ким сиз билан алоқа боғлаб турибди?

(Сукунат)!

Вужудга келган масалаларни ҳал этишда ёрдам сўраб республика Ташқи ишлар вазирлигида кимга мурожаат қилдингиз?

— ...

Мухбир: Йўқ. Ташқи ишлар вазирлигида бизга имкони борича ёрдам беришмоқда. Лекин Самарқанд бозорида суратга олишимизга йўл қўйишмади...

Президент: Бозорда "Давлат хавфсизлиги комитетининг агентлари" йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Даъволарингизга келганда, ушбу учрашувдан кейин сизларга Ташқи ишлар вазирлигининг масъул ходимлари бириктириб қўйилишига Президент сифатида ваъда берман. Ҳамма муаммоларингизни улар ҳал қилишади. Сизлардан сақлайдиган сиримиз ҳам, суратга олиш учун ёпиқ жойларимиз ҳам йўқ.

Роз Бреди, "Бизнес уик" журнали, АҚШ: Президент жаноблари, Америкада чиқадиган "Бизнес уик" газетасини иккита масала қизиқтирмоқда. Ўзбекистонда ишбилармонлар сиқувга олинмоқда, деган хабарлар бор. Республика раҳбариятининг ишбилармонлик тузилмаларини чеклаш дастури борми?

Президент: Эҳтимол, мен қайта такрорлаётгандирман. Аммо Конституциямизда хусусий мулк тақиқланиши у ёқда турсин, балки давлат томонидан муҳофаза қилинади, деб ёзиб қўйилган.

Мен бундай гап-сўзлар қаердан чиққанини биламан. Бизда (бундайлар қаерда йўқ дейсиз?) "давлатни қайта қуриш" тарафдорлари бор. Бюрократия бизда ҳам етарли экани табиий. Бозорга ўтиш даврида эса у ўзини, айниқса, тажовузкорона тутмоқда. Сизларда ҳам шундай бўлган эди. Бозор муносабатлари ҳеч қаерда осонгина, силлиққина жорий қилинган эмас. Шу боисдан, ислоҳот мухолифлари, пайдо бўлаётгани ҳам мутлақо табиийдир.

Бизда давлат назорати хизмати ташкил этилган. Унинг вазифаси Президент фармонларини, айниқса, бозор муносабатлари соҳасидаги

фармонларни рўёбга чиқариш ва ижрони назорат қилишдан иборат. Кўпчилик буни навбатдаги қўшимча маҳкама, деб ҳисобламоқда. Республикада бозор муносабатларига ўтиш мақсади аниқ-равшан белгилаб олинган. Мабо-до, Россияда ва бошқа давлатларда ўтмиш замонларни қўмсаш мавжуд бўлиб, у кучайиб бораётган бўлса, бизда ундай эмас. Бундай бўлмайди ҳам! Республикамиз ўз йўлидан бор-моқда. Бундай ишонч қаердан пайдо бўлди, деган савол туғилади.

Табиийки, Россияда рўй бераётган жараён-лар Ўзбекистонга ҳам таъсир ўтказмоқда. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Мустақкам хўжалик, сиёсий, маданий алоқаларни бирда-нига узиб бўлмайди. Модомики, шундай экан, у ерда амалга оширилаётган тажрибалар хоҳлаймизми, йўқми, бизга ҳам таъсирини ўтказаверади.

Аmmo биз кучли шимолий қўшнимизга қараб иш тутмаймиз. Республикада янги шарт-шароитга ўтишнинг ўзига хос, ўзига мос бо-сиқ-вазмин концепцияси ишлаб чиқилган. Бу концепция нимага асосланади?

Биринчидан, иқтисодий ислоҳотлар ҳеч қачон сиёсатнинг "қуйруғи"да бўлмаслиги ке-рак. Бу — иқтисодиёт ҳаминша сиёсатдан юқори туриши лозим, демакдир.

Иккинчидан, фақат давлат, қонуний йўл билан сайланган ҳокимиятгина ислоҳотчи бўлса — ҳаётда ижобий ўзгаришлар юз бериши мум-кин. Айнан давлат устувор жиҳатларни белги-лаши, оқилона, ижтимоий ларзаларга йўл қўймайдиган босқичма-босқич сиёсат ўтказиши

лосим. Давлат бошқариш жиловини қўлдан бермаслиги зарур.

Учинчидан, Ўзбекистонда 22 миллиондан кўпроқ аҳоли истиқомат қилади. Аҳолининг йиллик кўпайиши салкам 550 минг кишини ташкил этади. Россияда эса туғилиш кескин камайиб бормоқда... Республикамиз аҳолисининг ярмига яқини ўн олти ёшгача бўлган болалардир. Фарзандларимиз баркамол инсонлар бўлиб етишишлари учун уларни ҳимояга олиб, едириб-ичириш, тарбиялаш лозим бўлади... Шулар қаторида қарияларимиз, муҳтож оилаларни ҳам. Яқинда Москвада чиқадиган газеталардан бирида Биробижонда саккиз кишидан иборат бутун бир оила ахлат ўрада ётган моддани туз деб, заҳарланганини ўқидим. Ақл бовар қилмайдиган мана шундай воқеаларни эшитганимда юрагим эзилиб кетади. Аллоҳга шукурлар бўлсинки, бизда қашшоқлар, ахлатхоналарни титувчилар йўқ. Тўғри, ҳозир ҳаёт оғир. Аммо мен республика Президенти сифатида одамларнинг очарчиликка дуч келишига йўл қўймайман. Давлат ўз фуқароларини муҳофаза қилишга қодир бўлсагина давлат бўлади. Бу борада бошқача йўл йўқ...

Тўртинчидан, қонун ҳамма нарсадан устун бўлиши керак. Ким бўлишидан қатъи назар — у камбағалми ёки бойми, мансабдорми, йўқми, қонун олдида баробар бўлиши лозим! Чинакам демократик жамиятда Президент ҳам, оддий фуқаро ҳам қонунга риоя этади. Бошқа илож йўқ! Юрт фаровонлиги учун меҳнат қилсангиз — раҳмат! Қонунни буздингизми, ватан бойлигини ўғирладингизми, жавоб беринг!

Ниҳоят, *бешинчидан*, бозорга "юз" ёки "беш юз" кунни ҳисобга олиб ёндашиб бўлмайди. Бу ўринда Шарқнинг турмуш тарзини, руҳиятини, фалсафасини, унинг буюк Ислом динини ҳисобга олмоқ зарур! Асосий вазифамиз ҳеч қандай ижтимоий ларзаларсиз, очлик, қашшоқликсиз, одамларга зиён етмайдиган тарзда ижтимоий-иқтисодий тараққиётнинг янги босқичига ўтишдан иборат. Бу маънода ҳам Ўзбекистоннинг ўз йўли бор!

Бундай гаплар учун салмоқли далил-исботлар керак, албатта. Мен буни тушунаман. Ҳозир минглаб ёшларимиз Туркия, Америка, Англия, Францияда таълим олмоқда. Улар юртимизга энг мураккаб вазифаларни ҳал этишга қодир юқори малакали мутахассислар бўлиб қайтадилар.

Аминманки, Ўзбекистоннинг келажаги порлоқ. Давлатимизда ҳамма нарса: табиий бойликлар, унумдор ер, муқаддас замин, азим дарёлар бор. Бу диёрда меҳнатсевар, истеъдодли халқ яшайди. Хўш, бу — бойлик эмасми!..

Ян Краузе, "Монд" журнали, Франция: Президент жаноблари, кечирасиз, мен аввал берилган саволлардан бирига қайтаман. Ўзбекистонда мухолафат қанчалик ошқора ишламоқда?

Президент: Мен Ўзбекистонда Конституция асосий қонун эканини яна бир бор эслатиб ўтишга мажбурман. Унда инсон ҳуқуқлари кафолатланган, кўп партиялилик негизидаги сайлов назарда тутилган. Энг муҳими — битта мафкуранинг ҳукмронлиги тугатилганидир. Нега эканини билмайман-у, аммо Ўзбекистонда

партия ва ҳаракатларнинг ошкоралиги учун қаттиқ чеклов мавжуд деган фикр хорижда тез-тез такрорланиб турибди. Келинг, ҳаётга, фактларга мурожаат қилайлик. Бизда "Ватан тараққиёти" фирқаси иш олиб боряпти, унинг тарафдорлари ҳам анча. Бу фирқанинг бутун республикада тарқатиладиган ўз газетаси ҳам бор. Бу — ўз сафларида бизнесменларни, ишбилармонларни, ўз ватанини тезроқ бозор иқтисодиёти изига олиб чиқишга интилаётган бошқа кишиларни бирлаштирган партиядир. "Ватан тараққиёти" кучга тўлиб бормоқда. Имоним комилки, бу партия бўлғуси сайлов вақтида парламентда ва жойлардаги ҳокимиятларда анчагина овоз олади.

Иккинчи партия кўпчиликка маълум. У — Ўзбекистон Халқ Демократик партияси. Кўплар уни Коммунистик партиянинг вориси деб ҳисоблаб, Коммунистик партиядан ўсиб чиққан партиялар тоифасига киритишади. Бундай эмас, деб ишонч билан айта оламан!

Рақамларга мурожаат қиламан. Агар Ўзбекистон Коммунистик партияси сафларида 700 мингга яқин киши бўлган бўлса, Ўзбекистон Халқ Деморатик партиясига атиги 220 минг киши кирди. Бунинг устига партияга кираётганларнинг асосий қисмини КПСС билан ҳеч бир алоқаси бўлмаган ёшлар ташкил этади. Шунини аниқ айтишим зарур: илгари юз берган номаъқулчиликларда оддий коммунистлар айбдор бўлмаган.

Ўзбекистонда Коммунистик партия Россиядаги ёки собиқ Иттифоқнинг бошқа мустақил давлатларидаги каби тугатилгани йўқ. У ўзини

ўзи тарқатди! Сиқувлар, қувғунлар, қўрқитувларсиз юз берди бу ҳол...

Ўзбекистон Россиядан келтирилган коммунистик мафкурани қабул қилмайди, қабул қила олмасди ҳам. Европада иддиз отиши мумкин бўлган нарса шарқда униб ўса олмайди. Буни ҳамиша ҳисобга олмоқ керак.

Шундай бир касаллик бор, уни доҳийлик деб аташади. Эндигина бир-иккита шеър ёки ҳикоя ёзган, ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотиб кўрмаган баъзи шуҳратпараст ёшлар ширин орзуларга берилиб, баландпарвоз фикрлар юриштишмоқда. Улар ўзларига нега сиёсатга аралашмайлик, нима учун бирор "партия"нинг йўлбошчиси бўлмайлик, Президент бўлсак арзимаймизми, ахир бу ҳавас қиладиган иш, деган саволларни беришмоқда. Жаҳон тарихида шундай мисоллар бўлса ҳам бу иш ҳамманинг қўлидан келавермайди. Етакчи бўлиш учун ҳаётни билиш, оммага таяниш керак. Бу айниқса Ўзбекистон шароитида муҳимдир. Саволларингиз юракдан чиқаётганига қараганда, сизлар мухолафатдаги партия учун жуда қайғуряпсиз. Лекин сизга ҳам саволим бор: бундай ҳаяжоннинг сабаби нимада? Бу партияларнинг ҳар бир кишига, халқимизга тушунарли бўлган, оғиримизни енгил қиладиган аниқ дастури борми? Бундай дастур йўқ. Ижобий, халқ тили билан айтганда, пичоққа илинадиган таклиф ҳам кўринмайди. Олиб борилаётган иқтисод, сиёсат нимаси билан сизларга ёқмайди? Айтинглар. Бунга жавоб йўқ. Республика иқтисодиёти тез юксалиши учун нима қилиш керак? Ўзбекистонда жиноятчилик,

қонунларни бузиш, ёппасига порахўрлик авж олиб кетмаслигига қандай эришиш мумкин? Собиқ Иттифоқнинг бир қанча республикаларида ахир шундай аҳвол юз беряпти. Бу саволга ҳам жавоб беришмайди.

Тараққиётнинг ҳозирги босқичида биз иккита асосий вазифани ҳал қиляпмиз. Биринчиси — давлатни барпо этиш, мустақил республикани вужудга келтириш, унинг пойдеворини қуриш; иккинчиси — бозор иқтисодиётига ўтиш. Бунинг учун эса энг муҳими — тинчлик, барқарорлик, фуқаролар тотувлиги ва миллий тотувлик зарур. Башарти шу мувозанат бузилса, мустақил давлатни барпо этиш хомхаёлдир. Бинобарин, бу мураккаб вазифаларни ҳал қилиш учун кучли ижро ҳокимияти зарур.

Мухолафат тўғрисида гапирадиган бўлсак, Ўзбекистонда мухолафатнинг иш олиб боришига рухсат этилган. 1994 йилда бўладиган сайлов энг демократик негизда ўтказилади. Айтмоқчи, Ўрта Осиё минтақасидаги барча республикалар орасида фақат Ўзбекистондагина дастлабки Президент сайлови муқобиллик асосида ўтди. Ҳамма жойда Президентликка даъвогарлар сайловчиларнинг юз фоиз овозини олдилар. Мен эса саксон олти фоиз овоз олдим. Бу билан фахрланаман. Чунки менинг рақибим бор эди. Аммо бу ҳақда нима учундир ҳеч ким гапирмаяпти.

Евалд Троянски, "Рейнише Пост" газетаси, Германия: Русча оммавий ахборот воситаларида сизнинг армиянгиз, авиациянгиз Тожикистондаги фуқаролар урушида иштирок этмоқда, дегаң хабар берилди. Айтишларича, Тожикис-

тон мудофаа вазири ҳозирги лавозимини эгаллашдан олдин Ўзбекистон армиясида хизмат қилган экан. Шу гап тўғрими?

Президент: Ўтган йилнинг май ойида Тожикистонда тўнтарош юз бериб, фуқаролар уруши бошланган, одамларни куйдириб, аёлларнинг қорнини ёриб ташлашган, қўлларини кесиб, бошларини танасидан жудо қилишган, хуллас ваҳшийлик билан ўттиз мингдан ортиқ одам қириб ташланган пайтда бу кўргилик кимнинг ёрдами билан бўлмоқда, деб ҳеч ким ўзига ўзи савол бермади. Душанбе атрофидаги даралардан бирида юзта "Стингер" ракетаси портлагани яқинда маълум бўлиб қолди. Тожикистонда бундай жанговар қурол ишлаб чиқариладими?! Бошқа жойдан эса қўпоровчилик қилиш учун ғамлаб қўйилган 400 тонна портловчи модда топилди. Булар қаердан келган? Ҳозир Тожикистонда Афғонистон, Покистон ва бошқа мамлакатларнинг фуқаролари бўлмиш мужоҳидларни суд қилиш бошланмоқда. Лекин бу ҳақда лом-мим дейишмаяпти.

Ёрдам тўғрисида гапирадиган бўлсак, Тожикистоннинг қонуний йўл билан сайланган ҳукумати мадад беришни сўраб, барча МДҲ мамлакатларига мурожаат қилди. Ўрта Осиёдаги тўрт давлат раҳбарларининг Россия ташқи ишлар вазири ҳам иштирок этган Олмаотадаги кенгашида Тожикистонга ана шундай ёрдам бериш тўғрисида қарор қабул қилинган эди. 1992 йил май ойида Тошкентда коллектив хавфсизлик тўғрисидаги шартнома имзоланди. Бу шартномага мувофиқ уни имзолаган етти

мамлакатнинг ҳар бири зарур бўлган тақдирда бир-бирига ёрдам бериши шарт. Тожикистонда тартиб ўрнатилиши учун унга халқаро мадад ҳам зарур. Ўз вақтида мен БМТ Бош котиби жаноб Бутрос Галийга шундай илтимос билан мурожаат қилган эдим. Лекин ҳозирча, деярли ёрдам ҳаракати сезилмаяпти. Кўпгина буюк давлатлар ҳозир Босния ва Герцеговинада тинчлик ўрнатишга ҳаракат қилишяпти. Бу ҳаракатларга қўшиламан, албатта. Лекин Югославияга кўрсатилаётган эътиборнинг атиги бир қисми энди Тожикистонга қаратилса, тожик халқи халқаро ёрдам ҳаракатининг натижасини кўrsa. Агар бу ерда тинчлик ўрнатилмас экан, оқибати қандай бўлишини айтиш қийин.

Совет қўшинлари Афғонистонга киритилганда жаҳон оммавий ахборот воситалари бу мамлакат ҳақида деярли ҳар куни ёзар эди. Аммо Совет қўшинлари Афғонистондан олиб чиқиб кетилгандан сўнг сукунат бошланди. Ҳолбуки, айти пайтда Афғонистонда ярим миллион қуролли одам бор, улар энг замонавий қурол-яроғлар, ҳатто ракеталар билан таъминланган. Ҳўш, жафокаш Афғонистонда нималар бўлаяпти, у ерда хорижий қўшинлар бўлмаса, нима учун одамлар ҳалок бўлмоқда? Ким қурол-яроғ етказиб бераяпти? Бунинг жавоби қийин эмас. Афғонистон кимгадир тутаб турган олов каби зарур, шу олов чўғларини Марказий Осиёдаги мустақил давлатларга олиб ўтиб, уларга тазйиқ ўтказиш мумкин. Бундай ҳаракатлар ёвуз кучларнинг мақсадларига кирди.

Ҳозир Афғонистонда қурол-яроғ шу қадар кўп тўпланиб қолганки, ҳисобланса, жаҳондаги бошқа бирон мамлакатда (жон бошига) бунча қурол йўқ. Аммо бу ҳеч кимни ташвишга солмаяпти. Қурол-яроғлар ва наркотик моддалар чегара орқали Марказий Осиё Республикаларига ўтмоқда, аммо на Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, на бошқа халқаро ташкилотлар бу чегарани ҳеч қандай назорат остига олмаган. Афғонистонда, Покистонда, Эронда бизнинг минтақамизда қўпоровчилик фаолияти олиб бориш учун террорчилар гуруҳлари тайёрланмоқда. Бунга етарли маълумотлар бор. Тожикистон ҳудудида каллакесарларнинг хуржини бостириш чоғида, жанговар самолёт ва вертолётлар қатнашган экан, бу МДХ Бирлашган қуролли кучлари қўмондонлигининг ишидир. Тожикистон — ялпи хавфсизлик кенгашининг тенг ҳуқуқли аъзоси, бинобарин ҳукуматнинг илтимосига биноан унга ҳар томонлама ёрдам берилмоқда. Бу халқаро қонунларга асосланган тажрибадир.

Энди Тожикистон Республикасининг мудофаа вазири тўғрисида. Маълумки, Тожикистоннинг армияси эндигина тузилмоқда. Бунга қадар бутун собиқ СССР ҳудудида битта армия — Совет армияси бор эди. Шу армиянинг кадрлари ҳозир миллий армияларни тузишмоқда.

Мухтор Ғаниев, "Останкино" телевидениеси, Москва: Бундан икки ой муқаддам Тошкентда Ўрта Осиёдаги беш давлат бошлиқлари Марказий Осиё давлатлар минтақасини барпо этиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Шу

мамлакатлар ўртасидаги ўзаро муносабатлар ҳозир қандай ривожланмоқда?

Президент: Бу минтақадаги республикаларнинг ўхшаш жиҳатлари кўп. Бу ўхшашлик, олдин айтганимдек, маданият, урф-одатлар, анъаналар соҳасида ҳам, энг муҳими эса, иқтисодий салоҳиятда ҳам мавжуддир. Сув, минерал-хом ашё ресурслари шундай салоҳиятни вужудга келтирадики, у мустақкам бирлашиб иш олиб боришни талаб қилади. Шу асосда Марказий Осиё минтақаси барпо этилди.

Бошқа масала — ахборот соҳасида бирлашиш тўғрисида гапирмоқчиман. Тошкентдан бериладиган телекўрсатувларни бешта республиканинг ҳаммасида олиб кўрсатишга қарор қилинди. Бошқа давлатларда ҳам ана шундай каналлар барпо этилмоқда. "Новый день" ("Янги кун") минтақалараро газетаси чиқа бошлади. Худди шунга ўхшаган "Осиё" газетаси Олмаотада ҳам чиқади. Буларнинг ҳаммаси халқларимизни бир-бирларига тағин ҳам яқинлаштириш, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш имконини беради.

Икеда Мотохира, "Нихон Кейзай", Япония: Ҳисоб-китоб маълумотлари тўғрисида бир неча савол. Айтингчи, 1992 йилда саноат ишлаб чиқариши 1991 йилга нисбатан камайди? Агар камайган бўлса, қанча камайди? Пулнинг қадрсизланиш даражаси ва фаразларга кўра унинг кутилаётган суръатлари, ялпи миллий маҳсулотга нисбатан бюджет камомади қандай? Сизнинг давлатингиз Россиянинг энергетика ресурсларига қанчалик қарам, давлатингиз ўзини ўзи қанчалик таъминлай олади?

Президент: Ҳисоб рақамлари — қайсар нарса, уни алдаб бўлмайди. Ўтган йилнинг якуналарига кўра, собиқ Иттифоқнинг барча мамлакатларида ишлаб чиқариш камайиб кетди. Бизда бу камайиш тўрт ярим фоизни ташкил этди. Ҳолбуки, бир қанча бошқа давлатларда бу кўрсаткич анча юқори. Россияда йигирма беш, Қозоғистонда — ўн олти ва ҳоказо. Ялпи миллий маҳсулотга нисбатан бюджет камомати беш бутун ўндан олти фоизни ташкил этди. Халқаро стандартларга кўра, бу кўрсаткич меъёрий ҳисобланади ва катта ташвишга сабаб бўлмайди. Шу билан бир вақтда саноатнинг енгил, нефть ва газ, нефтни қайта ишлаш каби тармоқларида ишлаб чиқаришнинг юксалиши кўзга ташланмоқда.

Пулнинг қадрсизланиши тўғрисида гапирадиган бўлсак, рубль зонасидаги бирорта мамлакат ҳам унинг суръатларини аниқ белгилай олмайди. Бунинг калити рубль чиқарадиган марказ — Москвадир. Рубль зонасида эканмиз, бошқа давлатлар каби биз ҳам шундай оқим гирдобиди бўлишимиз табиийдир. Шунинг учун ҳам ўзимизнинг ҳимоя тадбирларимизни қабул қилишга мажбурмиз. Шулар қаторида озиқ-овқат товарлари маълум хилларини талон орқали сотиш ва савдода купон системасини жорий этишдир.

Барча қийинчиликларга қарамай, мен келажакка ишонч билан назар ташлайман. Ижобий жараёнлар ҳозироқ сезилиб қолди. Ўтган йили ишлаб чиқаришнинг пасайиши асосан бошқа республикалардан маҳсулот етказиб бериш билан боғлиқ бўлган катта корхоналарда юз

берди. Хўжалик алоқаларининг узилиши уларнинг ишига кўпроқ таъсир қилди. Ҳозир биз маҳсулот турларини кўпайтиряпмиз, маҳсулот етказиб беришнинг бошқа йўллари излаяпмиз, йилнинг дастлабки чорагида Ўзбекистонда ишлаб чиқариш юксала бошлашига ишонаман.

Ҳозир республикада қишлоққа кўп эътибор берилмоқда. Кичик корхоналар ташкил этилмаган бирорта хўжалик бўлмаса керак. Етти юз минг гектардан кўпроқ суғорма ер хусусий кишиларга берилди. Шу туфайли қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш анча кўпайди. Жорий йилимиз ўтган йилга нисбатан тагин ҳам самаралироқ бўлади, деб ҳисоблаш учун ҳамма асослар бор.

Карол Ландри, АФП, Франция: Собиқ Совет Армиясининг тегишли қисми ўтган йили Ўзбекистон назорати остига ўта бошлаган эди. Бу жараён қандай давом этмоқда? Асосан рус миллатига мансуб бўлган зобит кадрларни сақлаб қолиш учун нима қилмоқчисиз?

Президент: Ўзбекистонда ҳарбий доктрина ишлаб чиқилган, парламент эса муҳофаа ва қуролли кучлар тўғрисида бир қанча қонунларни қабул қилди. Зобитлар, ҳарбий хизматчиларга ҳақ тўлаш, уларнинг ижтимоий кафолати масалалари ҳал этилган. Хуллас, Республика Армиясидан кетишга интилаётганлар йўқ.

Қўмондон кадрлар тайёрлаш учун Ўзбекистонда учта ҳарбий билим юрти бор. Уларда таълим олиш учун турли миллатга мансуб кишилар ўқишга кирмоқда, аммо маҳаллий миллат ёшлари орасида ҳарбий касбни эгаллашга интилиш сезиларли даражада

кучайди. Шу билан бир вақтда бизнинг армиямиз Россияда ишлаб чиқарилган қурол-яроғлар билан таъминланади. Унинг энг яхши анъаналарини қабул қилиб олади. Шу сабабли Россия армияси билан мустақкам алоқа қилиб турибмиз ва қилаверамиз.

Биз катта армия тузмоқчи эмасмиз. Мен Ўзбекистоннинг хавфсизлигини таъминлаш махсус зоналарини барпо этиш тегишли умумий шартномаларни тузиш билан боғлиқ деб биламан. Россия Марказий Осиёда хавфсизликнинг гарови бўлиши керак — менинг фикрим шундай.

Маттиас Шепп, "Штерн" журнали, Германия: Президент жаноблари, собиқ Иттифоқнинг жанубий республикаларидан Ғарбга наркотик моддалар оқиб боряпти, деб хавотир олинмоқда. Сиз бундай бўлмаслигига кафолат бера оласизми?

Президент: Яхши савол. РАТА-ТАССнинг Париждаги мухбири "Монд" газетасига таяниб, гўё Ўзбекистонда наша етиштириш одат тусига кирмоқда, деб хабар қилганини яқинда эшитиб қолдим. Бундан ҳам бемаъни гапни тасаввур этиб бўлмайди. Биз яқин вақт ичида Интерполга аъзо бўлиб кирмоқчимиз. Бу мўътабар халқаро ташкилот асосан бангфурушлик соҳасидаги жиноятчиликка қарши курашаётгани сизларга маълум. Ўзбекистонда наша етиштиришга қарши шафқатсиз кураш олиб борилмоқда. Биз "оқ ажал" Покистондан, Афғонистондан, бошқа мамлакатлардан Европага бизнинг ҳудудимиз орқали ўтмаслиги учун ҳамма чораларни кўряпмиз. Бу соҳадаги

саъй-ҳаракатларимиз беҳуда кетмаяпти. Масалан, яқинда божхона ходимлари ёнғоқ деб ёзиб қўйилган контейнерларни очиб текшириб кўришди. Аслида бу контейнерларда чиройли халтачаларга жойланган юзлаб килограмм наркотик моддалар бор экан.

Биз наслимиз соғлом бўлишини таъминлашни ўзимизга буюк мақсад қилиб олдик. Дунёда биринчи бўлиб Ўзбекистон "Соғлом авлод учун" деган икки даражали орден таъсис этди. Бизнинг вазифамиз — энг ривожланган мамлакатлар қаторига чиқиб олиш. Жисмоний, маънавий, моддий жиҳатдан соғлом авлодсиз бунга эришиб бўлмайди. Шунинг учун Ўзбекистонда бангфурушликка, жиноятчиликка қарши олиб борилаётган шафқатсиз курашни авваламбор ўзимизнинг порлоқ келажагимиз учун кураш деб биламан.

Биз турли мамлакатлардаги бангфурушликка қарши кураш соҳасидаги мутахассислар билан яқиндан ҳамкорлик қилибгина қолмай, уларнинг тажрибасини ўрганишимиз ва Интерполга киришимизни тезлаштиришимиз керак.

Александр Меркушев, "Ассошиэйтед пресс" агентлиги, АҚШ: Президент жаноблари, сизнинг мамлакатингизда ислом дини қонун-қоидалари тикланиши яққол намоен бўлмоқда. Айни вақтда сиз Ўзбекистондаги барқарорлик учун ислом ақидапарастлиги энг катта хавф эканини бир неча бор айтдингиз. Рисоладагидек ислом билан барқарорлик ва тинч турмушни бузадиган жангари ислом ўртасида чегара борми?

Президент: Бултур мен асосий дини ислом бўлган кўпгина мамлакатларга бориб келдим.

Маккаи мукаррамада, Мадинаи мунавварада, Эронда, Малайзия, Индонезия, Покистон, Мисрда бўлдим.

Ислом дини мутаассиб дин эмаслигига имоним комил. Қуръонни яхши билган киши бу илоҳий китобда инсонпарварлик, тинчлик, осойишталик ва бошқа динларга мураса билан қараш тарғиб қилинишини жуда яхши биледи. Мен мусулмон мамлакатларининг ислом динига ихлосманд раҳбарлари билан учрашдим. Уларнинг ҳаммалари мутаассибликни, экстремизмни қоралайдилар. Ислом дини инсонни гуноҳлардан фориг қилишига ишонаман. Ҳар бир киши муқаддас нарсага ишонмоғи керак. Қўпол сўз билан айтсам, кечирасиз-у, шунга ишончи йўқ киши ҳайвонга ўхшайди. Буюк файласуфимиз Аҳмад Яссавий шундай фикрларни билдирганлар.

Шу сабабли одамларда динга эътиқод уйғонишини асло қоралаб бўлмайди. Бизда масжидлар тикланмоқда. Қуръон илк марта ўзбек тилига таржима қилинди. Бу бизнинг тарихимизда катта воқеадир.

Хўш, бунинг нимаси ёмон? Илгари одамлар Қуръон сураларини ёд олишарди-ю, бу китобда баён этилган гапларнинг чуқур маъносини кўпинча тушунишмас эди. Энди ҳар бир киши она тилида Ислом динининг моҳиятини ўқиб олиши мумкин.

Аmmo мен диннинг мутаассиблик мақсадларига, экстремизмга хизмат қилишига бутунлай қаршиман. Мисрда содир бўлаётган портлашларга, қўшни Тожикистонда рўй берган фожиаларга йўл қўйиб бўлмайди. Чунки Мисрда

ҳам, Тоҷикистонда ҳам битта мақсад — муқаддас Исломи диндан фойдаланиб, евузи ниятли кимсалар ва кучлар ўз манфаатларига эришмоқчилар. Мансабпараст ва амалпарастлар одамларнинг динга бўлган ихлоси, муқаддас ишончи, пок умидларидан ўз ғаразли мақсадлари йўлида фойдаланаяптилар. Тоҷикистон мисолида худди шундай ғаразли режалар учун қанча-қанча бегуноҳ инсонларнинг умрини ҳазон қилиб, ҳеч кечирилмайдиган қурбонларга олиб келинганини кўриш мумкин.

Мавриди келганда шуни айтиб ўтмоқчиман: афсуски, бу борада оммавий ахборот воситалари, жумладан, "Останкино" телевидениеси жуда хунук роль ўйнади. Унинг мухбирлари тоғдан тушиб келган кишиларни "Исломи демократлари" ва улар партократияга қарши курашмоқдалар, деб атади. Аммо ҳеч ким Душанбедаги Шоҳидон майдонида турган кишиларга катта пул тўланганини айтгиси келмади. Кейин нима бўлгани ҳаммага маълум — минглаб бегуноҳ кишилар ҳалок бўлди, беҳисоб қон тўкилди. Бунинг учун демократия Тоҷикистонда бир ниқоб сифатида керак эди. "Демократлар" ҳокимиятга етиб борганларида, автоматлар ишга солинганида шиорлар улоқтириб ташланди.

Ибратли бир мисол. Тоҷикистон демократик партиясининг раиси Шодмон Юсуф Тоҷикистондаги русларни гаровга ушлаб турилган бандилар деди. Ақидапарастлар ҳатто мактаб ўқувчиларини гаровга олишдан ҳам қайтмадилар. Шунда ҳам уларни демократлар деб аташди...

Ҳамиша ҳам бузиш осон, янги уй қуриш анча мураккаб. Шунинг учун ҳам Иломи

ақидапарастлиги Ўзбекистонга хавф солаяптими,— деган саволга: хавф солаяпти, деб жавоб қайтаришим мумкин. Айниқса, биз эркин демократик давлат қураётган ҳозирги пайтда ҳар қандай шаклдаги ақидапарастлик мақбул эмас деб ҳисоблайман.

Луиджи Сандри, АНСА, Италия: Ислом ақидапарастлигига муносабатингиз қандай? Жаноб Президент, ақидапарастликнинг таъсири Ўзбекистонга ҳам тарқалади, деб ҳисобламайсизми?

Президент: Назаримда, "Ақидапарастлик" тушунчасининг ўзи кенг қамровлидир. Ислом ақидапарастлиги бор, коммунистик ақидапарастлик бор... Булардан иккови ҳам бизга мақбул эмас. Бу ўта номаъқул оқимлар чинакам демократик жамият қураётган давлат учун сира тўғри келмайди. Ўзбекистонда Ислом ақидапарастлиги хавфи бор ва бу хавф ортиб бормоқда. Мен мазкур масалага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Сиз демократик матбуот вакилларисиз, сиз ўз конституциясида озодликни олий қадрият деб эълон қилган мамлакатларнинг фуқаросисиз, лекин мен саволингизга савол билан жавоб бермоқчиман: — сиз ақидапарастлик, экстремизм билан курашмоқ йўлида биз билан биргамисиз?

Бу ерда мухолифчилар эслатиб ўтилди. Ўзбекистонга ёрдам бериш тўхтатилсин, деб жар солаётган ана шу мухолафатга тушуниш мумкинми? Бунга қарангки, ана шу мухолифчиларнинг фикрича, гўё Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари бузилаётган эмиш. Айни вақтда ҳар

бир ақли расо киши шу нарсани англаб турибдики, бизнинг юртимизда жуда жиддий, жуда катта аҳамиятга молик масала, яъни Ўзбекистонда ақидапарастлик ва экстремизм голиб келадими ёки йўқми, деган муаммо ҳал этиляпти. Нима учундир шу масала бу ерда тилга олинмади. Сиз эса демократиянинг жарчилари бўлсангиз, бизга бу курашда ёрдам беринг. Қаддимизни ростлаб олишга кўмаклашинг. Навбатдаги ваҳшийликка қарши жамоатчилик фикрини вужудга келтиринг. Сўзларимнинг мағзини чаққанда, инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва бошқа шунга ўхшаш масалалар хусусида турлича талқинлар келиб чиқиши мумкин. Албатта, бу мавзу хусусида баҳслашиш, исбот-далиллар келтириш ҳам мумкин. Аммо сиздан шуни сўрамоқчиман: Осиё дунёсида Ўзбекистон тақлид қилиши мумкин бўлган бирон-бир идеал демократик давлатни айтиб бера оласизми?

Бетси Маккей, "Москоу Таймс", АҚШ: Ахир сиз Туркиянинг тараққиёт моделини маъқул кўрасиз-ку.

Президент: Ҳа, бу биз учун иқтисодий юксалиш моделидир. Лекин мен ушбу модел демократик тараққиёт модели деган эмасман. Бу ҳар хил тушунчалардир. Лекин мени авторитаризм хусусида, сиёсатдаги қаттиққўллик хусусида танқид қилишадиган бўлса, баҳслашишга тайёрман.

Қолбуки, танқид қилиш, маслаҳат бериш жуда осон. Биз эргашишимиз лозим бўлган идеал демократия намуналарини бирма-бир санаб берингчи? Америкада, Германияда демо-

кратияни қарор топтириш учун неча йил керак бўлди? Ўша Қўшма Штатларни олайлик, Сан-Францискода Форс кўрфазидаги урушга қарши чиқаётган минг-минглаб одамларни бир куннинг ўзидаёқ ҳибсга олмоқдалар. Журналистлар бу — демократиянинг бузилиши деб айтиш-маяпти-ку? Аксинча, кўчага чиққан одамлар давлат тузумининг душманлари, деб кўрсатилмоқда. Буни рисоладаги аҳвол деб бўладими?

Петр Ким, Корейс маданият маркази: Республикада сўнгги вақтда рўй бераётган ижобий силжишлар Ўзбекистонда яшаётган корейсларга ҳам дахлдордир. Ўзбекистон раҳбарияти маданият марказини тузишга, анъаналар ва урф-одатларнинг тикланишига ёрдам берди. Лекин бизни Корея Республикаси билан ўзаро алоқалар қандай ривожланмоқда, деган савол ҳам ҳаяжонга солиб турибди.

Президент: Мен ўтган йили Корея Республикасига сафар қилган эдим. Ушбу сафар ҳозирнинг ўзидаёқ, аввало, иқтисодий соҳада ижобий натижалар беряпти. Бизнинг ташқи савдо ташкилотларимиз Кореянинг бир қанча етакчи фирмалари, шу жумладан "ДЭУ" ва бошқа фирмалар билан амалий муносабатлар ўрнатди. Энг юқори даражада давлатлараро муносабатлар ҳақида, сармояларни ўзаро муҳофаза қилиш негизлари тўғрисида ва бошқа масалалар хусусида ҳужжатлар имзоланди. Энг муҳими — ана шу шартномалар Ўзбекистонда ҳам, Корея Республикасида ҳам хайрихоҳлик билан кутиб олинганидир. Демак, биз тўғри йўлдан бормоқдамиз. Жамоатчилик фикрига

таяниб, худди ана шу йўлдан илгарилаб бора-верамиз.

Аммо бу муносабатларда иқтисодий жиҳат билан бир қаторда миллатга дахлдор сиёсий жиҳатни ҳам назарда тутиш лозим. Ўзбекистонда бошқа миллатлар вакиллари қатори икки юз минг корейс ҳам яшамоқда. Биз улар ўзларини худди ватанларидагидек ҳис этишлари учун ҳамиша ҳаракат қилиб келмоқдамиз. Ўзбекистонда яшаётган барча кам сонли миллатлар ҳақида ғамхўрлик қилиш лозимлиги республиканинг асосий қонунида ҳам ёзиб қўйилган.

Кристофер Бауэр, Би-би-си: Тожикистонда ўзбек қўшинлари борми, авиациянгиз қўзғолончилар позицияларини бомбардимон қилишда қатнашдими?

Президент: Очиғини айтсам, "қўзғолончилар" деган сўз менга номақбул. Ҳозир Тожикистонда кескин сиёсий кураш бормоқда. Шу кураш оқибатида фуқаролар уруши бошланиб кетгани жуда ачинарлидир. Бу урушнинг қўшни республикалар ҳудудига тарқалиб кетишидан Худонинг ўзи асрасин. У ҳолда салбий жараённи тўхтатиб қолиш жуда мушкул бўлади. Бу масалада ҳеч ким четда турмаслиги керак.

Шу ўринда бир савол қалқиб чиқади: чегарадош мамлакатларда жанговар тузилмалар тайёрланаётган, Тожикистонга Эрон, Покистон, Саудия Арабистони, Афғонистондан қурол етказиб берилаётган экан, хўш, шундай шароитда Тожикистон ўз чегараларини ўзи ҳимоя қила оладими? Ўзбекистон биродаркушлик уру-

шига чек қўйиш учун имкони бўлган барча ишларни қилмоқда. Аммо халқаро жамоатчилик ҳам бу ўринда ўз сўзини айтиши керак. Жумладан, сиз — журналистлар ҳам ўз сўзингизни айтишингиз лозим. Тожикистондаги вазият ақл бовар қилмайдиган оқибатларни келтириб чиқариши мумкин. Буни албатта ҳисобга олиш лозим бўлади. Чегарадаги кучлар ҳисобга олинмаса, Тожикистон ерида Ўзбекистон фуқароси бўлмиш биронта ҳам қуроли аскар йўқ.

Карен Аганиров, "Озодлик" радиоси, АҚШ: Президент жаноблари, сиз ўз сўзингизда Россиядаги парокандаликдан хавфсираётганингизни айтиб ўтдингиз. Бу республикада шу яқин орада воқеалар қандай кечади деб ўйлайсиз?

Президент: Ростини айтсам, шундай савол берилишини кутган эдим. Буни долзарб савол деб ўйлайман. Мавриди келиб, биз Борис Ельцин билан Москвада икки давлат ўртасида шартнома имзолаганимизда, мен Ўзбекистон Россиясиз ўз келажагини тасаввур эта олмайди, деган эдим. Дарвоқе, ҳақиқатан ҳам шундай: икки томоннинг иқтисодий раванқини ўйласак, бу алоқаларни узиб ташлаш мумкин эмас.

Айни вақтда Россияда олағовур жараёнлар кечмоқда. Сиз, журналистлар Россиядаги сиёсий, конституцион тангликдан яхши хабардорсиз, иқтисодий беқарорлик сабабли бу танглик яна ҳам оғирлашмоқда. Назаримда, юқорида санаб ўтилган кўп воқеалар шу боисдан ҳам содир бўлмоқдаки, баъзи кимсалар ислоҳот барбод бўлгани учун жавобгарликдан қочмоқчилар. Сиёсий олишув авж олиб кетган

вақтда иқтисодий соҳада йўл қўйилган камчиликларни босди-босди қилиб юбориш осонроқ-да.

Бир вақтлар мен Горбачевга бошланаётган ўзгаришлар хусусида савол бериб, қайта қуришнинг концепцияси борми ўзи, деб сўраган эдим. Бундай савол берилганида ҳамisha унинг жаҳли чиқиб: "Сизга ўзи қанақа концепция керак, Наполеон уруш бошлар экан, аввало майдонга тушиш керак, ким ғалаба қилишини кейин кўрамиз дерди", деб жавоб берарди. Назаримда, ҳали яқингачаям 300 миллион одам яшайдиган жуда катта мамлакатда бундай ёндашувга йўл қўйиб бўлармиди? Россиядаги иқтисодий тангликнинг сабабларидан бири шуки, аниқ-равшан концепция, ислохотларнинг собитқадам дастури йўқ.

Хўш, мен кўпроқ нимага мойилман? Мен Россиядаги ислохотлар муваффақиятли бориши учун демократия тарафдориман. Чунки биз бундан ниҳоятда манфаатдормиз. Агар Россия федерациясидаги ислохотлар охирига етказилмаса, агар диктатура ҳокимият тепасига келса, бу албатта бизга ҳам ўз таъсирини ўтказди. Шу боисдан ҳам биз Ўзбекистоннинг мустақиллигига хавф солиши мумкин бўлган таҳдидни аниқ-равшан тасаввур этиб турибмиз. Биз Борис Ельцин барча партиялар ва ҳаракатлар билан иттифоқ тузишини истар эдик. Фақат шу тақдирдагина сиёсий олишувлар иқтисодий тараққиётга зиён-заҳмат етказишини, Россия устида пайдо бўладиган хавф-хатарни бартараф этиш мумкин.

Шуни таъкидламоқчиманки, Ельцин ўз йўлига тузатишлар киритиши керак.

Марко Полити, "Мессаджеро" газетаси, Италия: Жаноб Президент, учрашув учун, саволларимизга шу қадар батафсил жавоб берганингиз учун катта раҳмат. Биз Ўзбекистон журналистлар уюшмасидаги ҳамкасбларимизга ана шу учрашувни ўтказишда кўрсатган савий-ҳаракатлари учун миннатдорчилик билдирмоқчимиз...

Президент: Жаноб Марко Полити, маъзур тутинг, ўзингиз савол бермайсизми?

Марко Полити, "Мессаджеро" газетаси, Италия: Бажонидил, Сиз Россия мазкур минтақа хавфсизлиги учун кафолат бўлиши керак деб айтдингиз. Ельцин эса Россия собиқ Совет Иттифоқидаги тинчлик учун кафолат бўлиши керак деган эди.

Президент: Саволингизга тушундим. Ҳозир мустақил бўлган Ўрта Осиёдаги барча республикалар Россия билан чамбарчас боғланган. Фақат иқтисодий жиҳатдангина эмас, аввало хавфсизлик нуқтаи назаридан ҳам боғланган. Ўзаро алоқаларимиз жуда мустаҳкам. Ўзбекистонда бир миллиондан кўпроқ руслар яшамоқда. Агар бутун минтақа миқёсида оладиган бўлсак, бундан анча кўп. Маънавий қардошлик ҳам бизни боғлаб турибди. Мен амалиётчиман, шу боисдан ҳам бизнинг манфаатларимиз билан Россиянинг манфаатлари чамбарчас боғлиқ деб ҳисоблайман. Россия ўзининг куч-қудрати билан Марказий Осиё хавфсизлигининг кафолати бўлиши керак. Лекин битта шарт билан: ўзининг мустақиллигини ҳурмат қиладиган давлат бошқаларни ҳам истиқлол йўлидаги қадамларига кўмаклашиши

зарур. Бошқача бўлиши мумкин эмас. Бизда мустақил армия бўлган тақдирда ҳам улар Россия армияси билан дўст бўлади, албатта. Мен Россиянинг келажакига ишонаман ва жами орзуларимизнинг ушалишини унинг юксалиши билан боғлайман. Бу давлат, албатта, илғор марраларга чиқади, биз ҳаммамиз биргаликда кўп ютуқларни қўлга киритамиз.

Марко Полити, "Мессаджеро" газетаси, Италия: Ташаккур. Биз бу ошкора мулоқотни узоқ вақт эслаб юрамиз.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВНИНГ МУХБИРЛАР БИЛАН СУХБАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА ЖАМОАТЧИЛИК ФИКРИ

"Озодлик" радиоси: "Тошкентда бўлиб ўтган матбуот конференциясида Ўзбекистон Президенти И. Каримов журналистларга республика олдида турган иқтисодий ва ижтимоий муаммолар тўғрисида гапириб берди. Франс Пресс агентлиги мухбири Карл Ландренинг ёзишича, Президент Каримов бозор муносабатларига ўтишда ижтимоий муаммоларга жиддий эътибор бериш зарурлиги тўғрисида гапирган. Президент журналистларга баёнот бериб айтдики, агар мамлакатда амалга оширилаётган ислохотлар устидан қатъий ҳукумат назорати ўрнатилмаса, бу ҳол ижтимоий буҳронлар ва тартибсизликларнинг кучайишига олиб келиши мумкин" (10.03.93).

Шундан кейин радиостанция Президент Каримовнинг қуйидаги сўзларини келтиради: "Бизнинг тараққиёт ва бунёдкорликка эришиш соҳасида ўз танлаб олган йўлимиз бор. Бу йўл, иложи борида, оқилона, ижтимоий ларзаларга йўл қўймай, босқичма-босқич амалга ошириб борилиши керак" (10.03.93).

Республикадаги ижтимоий-сиёсий аҳволни шарҳлаб, радиостанция бундай деб таъкидлайди: "Ўзбекистонда иқтисодий ислохотларни амалга ошириш дастури аҳолининг аҳволини

пукта ўрганишни ва шуни ҳисобга олган ҳолда чора-тадбирлар кўриб боришни ўз ичига олади. Шунинг учун ҳозирги вақтда давлат дўконларидан купонлар билан сотиб олиш мумкин бўлган барча зарур товарларни топиш мумкин. Маълумки, Ўзбекистонда барча меҳнаткашларга олаётган маошларининг 1/3 қисми миқдоридан купонлар берилади. Улар мана шу купонлар ёрдамида давлат дўконларидан ўзлари учун зарур бўлган молларни анча арзон баҳоларда харид қилиб олишлари мумкин" (10.03.93).

Шу мавзуга бағишланган эшиттиришлардан бирида "Озодлик" радиоси бундай деб таъкидлайди: "Ўзбекистон Президенти Ислон Каримов Ўрта Осиёдаги бошқа республикалар президентларидан ўзининг қатъий йўл тутаетганлиги билан ажралиб туради. Хорижий журналистлар билан бўлган учрашувда у ҳозирги йўлни муфассал тушунтириб беришга ҳамда Ўзбекистондаги вазият Россиядаги ва Ўрта Осиёдаги бошқа республикаларга қараганда нисбатан яхши эканлигини кўрсатиб беришга ҳаракат қилди" (10.03.93).

Мана шу радиостанция ўзининг бошқа бир эшиттиришида шундай хабар қилади: "Ўзбекистон раҳбарияти худди хитойлик раҳбарлар сингари йўл тутиб, мамлакатни бошқаришда қатъий сиёсат ўтказиш билан бирга иқтисодий ислохотларни ҳам амалга ошириб, Россия рўбарў келаётган қийинчиликларни четлаб ўтишга ҳаракат қилмоқда. Президент И. Каримовнинг сўзларига қараганда, бу йўл Ўзбекистонни капитализм ва демократия то-

мон олиб боради. Ўзбекистоннинг бозор иқтисодиётига ўтиши Россияда бўластгани сингари оғир ва машаққатли бўлмайди" (08.03.93).

"Озодлик" радиоси таъкидлаб ўтишича, "Ўзбекистон Президенти матбуот конференциясида айтдики, келгуси йили республикада хўй партиялар қатнашадиган сайловлар бўлиб ўтади. У ўзи раҳбарлик қилаётган ҳукумат Тожикистон раҳбарларига, унинг собиқ коммунистлардан иборат раҳбариятига ёрдам кўрсатмоқда, деган хабарларни рад этди" (05.03.93).

Мазкур радиостанция ўзи тарқатган ахборотда бундай дейди: "Мухбирларнинг диний уйғониш билан фундаментализм ўртасида қандай фарқ бор, деб берган саволларига жавобан Президент Каримов фундаментализм динни сиёсатга аралаштиришдан бошланади деб айтди. Унинг сўзларига қараганда, ислом фундаментализми Тожикистонда 30 минг кишининг ҳаётига зомин бўлган урушнинг айбдори ҳисобланади" (05.03.93).

"Немис тўлқини": "Ўзбекистон Президенти И. Каримов ўз республикасида ислом фундаментализми тарқалишининг олдини олиш ниятидадир. У қасрдаки дин сиёсатга аралашса, ўша ерда фундаментализм бошланади, деб айтди" (04.03.93).

"Озодлик" радиоси: "Ўрта Осиёда ихтилофлар келиб чиқишига сабабчи бўлган ислом фундаментализмига, деди Президент И. Каримов, Ўзбекистонда сиёсий куч сифатида ўрин бўлмаслиги керак" (08.03.93).

"Озодлик" радиоси: "Ўзбекистон Президенти Россияни Ўрта Осиёдаги хавфсизликка кафил бўлишга даъват этди. У Тожикистондаги ислом жангариларига қурол-яроқ ўтказишларга чек қўйиш учун Тожикистон билан Афғонистон чегарасига халқаро кузатувчиларни жойлаштириш зарурлиги тўғрисидаги фикрни айтди" (04.03.93).

Би-Би-Си радиостанцияси: "Ўзбекистон мустақиллиги эълон қилинганидан кейин мана, 18 ой вақт ўтди, лекин бу Республика билан Россия ўртасида ўрнатилган 70 йиллик алоқалар ҳозирги вақтгача жуда маҳкам сақланиб қолмоқда. Ўзбекистон Президенти И. Каримов айтдики, бу иккала Республика ўртасидаги муносабатлар улар ўртасида фақат иқтисодий соҳада эмас, ҳатто маънавий соҳада ҳам яқинлик мавжудлигидан далолат беради. Бизнинг хавфсизлигимизга Россиядан бошқа ҳеч ким кафолат бера олмайди,— деб таъкидлаб ўтди Президент" (04.03.93).

"Озодлик" радиостанцияси Ўзбекистон Республикаси Президентининг мухолифларнинг тоталитаризмда айблашаётгани хусусида тушган саволлардан бирига берган жавобини келтириб ўтади: "Биз, жамиятимиз том маънодаги мухолафатга қай даражада тайёр? Мен демократик ва барқарор давлатдаги ижобий мухолафатни тушунаман ва қабул қиламан. Олга томон қилинадиган ҳаракат нуқтаи назаридан ўз дастурига эга, жамиятнинг келажагини англайдиган мухолифларни эътироф қиламан. Бироқ бозор муносабатлари, демократия сарийинчилик билан дастлабки қадамлар қўйи-

лаётган шароитда, қалтис асабийлик вазиятида бир гуруҳ кишилар ҳамма нарсани инкор этиб, ўз сиёсатини ҳокимият қилаётган ҳамма ишларга салбий назар билан қараш асосига қураётган экан, қандай қилиб жиддий муҳолафат деб бўлади, фақат шунинг учунгина улар ўзини қандай қилиб муҳолафат, деб ҳисоблайди?" ("Озодлик", 13.02.93).

Ушбу эшиттириш давомида яна шу нарса таъкидлаб ўтилдики, "Каримовнинг сўзларига қараганда, муҳолифлардан ҳеч қайсиси унинг "Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли" деган китобини нечундир танқид қилишга, баҳслашишга уринмаяпти" ("Озодлик", 13.02.93).

У СИЗНИНГ ҲАМ ГАЗЕТАНГИЗ...

*("Комсомольская правда"нинг бош муҳаррири
В. А. Фронин билан суҳбат)*

— Владислав Александрович, одатда ўзбек халқида меҳмон келса олдига чой қўйилади, нон қўйилади, лекин "хўш, хизмат", деб сўралмайди. Шундай бўлса-да, сафардан мақсад нима деб сўрашга ижозат бергайсиз.

— Аввало, Ўзбекистон мустақил бўлгандан бери, бу ёқларга келолмагандим. Минг марта эшитгандан бир марта кўрган афзал, деб... Қолаверса, тан олиш керак, кейинги пайтларда газетамиз Ўзбекистонда маълум даражада ўз мавқеини тушириб қўйди. Айрим мақолаларимиз жамоатчиликда норози кайфиятлар уйғотганидан хабаримиз бор...

— Яхши гап очиб қолдингиз, мавриди келса шу ҳақда ўзим сўз очмоқчи эдим.

— Ҳа, шу масалада ҳам фикрлашиб олиш, керак бўлса ўз йўналишимизни ўзгартирганимиз ҳақида ҳам тегишли кишилар билан гаплашиб олиш эди. Энг муҳими, Ўзбекистон Президенти Ислоҳ Каримов билан учрашиш эди. Сизларда билмадим-у, бизда Президентингизга қизиқиш ўта кучли. Уни ўзига хос, мустақил ва жасур, ўз позициясидан чекинмайдиган қаттиққўл раҳбар деб таърифлашади. Яна юқорида айтганимдай, минг марта эшитгандан деб...

— Хабардорман, Президент билан суҳбатлашишга муяссар бўлдингиз. Сир бўлмаса нима ҳақда гаплашдинглар-у, у сизда қандай таассурот қолдирди?

— Нима ҳақда суҳбатлашганимиз сир эмас-у, фақат бир оз сабр қилсак у тез кунда "Комсомольская правда"да чоп этилади. Шунда ўқирсизлар. Балки лозим топсанглар ўз газетангларда кўчириб боссангиз ҳам арзийди. Муҳими биз ўз позицияларимизни баён қилдик, ниятларимиз ҳам аслида бир экан. Ҳаммамизнинг дардимиз бир — халқларимиз тинч, омон, фаровон яшасин. Шу йўлда биргалашиб ишламоғимиз керак.

Газетамиздаги айрим камчиликлар хусусида ҳам гаплашдик. Биласизми, етмиш йиллик исканжадан халос бўлгач, мувозанатга келиб олгунча маълум вақт керак. Мана шу даврда баъзан ноҳолис фикрлар ҳам айтиб юборилди. Бу хусусда жамоамизда ҳам жиддий гаплашиб олдик.

Президентга келсак, у менда кучли таассурот қолдирди. Мен дунёдаги энг йирик газе-

талардан бирининг бош муҳаррири сифатида кўплаб Президентлар билан учрашганман. Уларнинг кўпчилиги менда бироз романтикроқ фикрловчи кишилар сифатида таассурот қолдиришган. Каримов эса том маънодаги реалист экан. Ҳаётнинг барча мураккабликлари, аччиқ-чучугини ҳис қилиб турган киши экан у. Қийинчиликларни яшириб ўтирмайди, уларни тан олишдан қўрқмайди. Айти пайтда у катта оптимист ҳам экан. Ўзининг ва давлатининг имкониятларига тўғри баҳо бера олади, мамлакатининг келажагини хаёлпарастларча эмас, балки иқтисодчи раҳбар сифатида аниқ-тиниқ чизиб бергани менда кучли таассурот қолдирди.

— Эшитишимча, яккама-якка гаплашибсизлар?

— Ҳа. Биринчи марта Президент билан яккама-якка суҳбатлашдим. Горбачев, Ельцин, Кравчук, Шушкевич, Назарбоев, Элчибейлар билан ҳам гаплашганман. Ё уларнинг матбуот котиблари, ё бизнинг ўша жойдаги мухбиримиз ҳамроҳ бўларди.

— Буни сиз қандай қабул қилдингиз?

— Каримов ўта мустақил шахсдир. Умуман биров билан суҳбатлашиш учун аввало кишида маълум ички тайёргарлик бўлиши керак. Ана шундайлар бемалол, ҳеч кимнинг кўмагисиз меҳмонни қабул қилаверадилар. Яна бир жиҳати раҳбарингиз эски, синовдан ўтган қолипларни хушламаслигидан ҳам бўлса керак.

— Учрашувнинг амалий тарзда ўтгани энди "Комсомольская правда" Ўзбекистонда ҳам чиқади, деб тахмин қилишга асос бўла оладими?

— Ҳа. Тез кунда газетамиз яна Ўзбекистоннинг ўқувчилари қўлига тегишидан мамнунман.

— Ҳозир у яна қаерларда чиқмаяпти?

— Ўзбекистондан ташқари барча республикаларда чиқади. Ҳатто Болтиқ бўйида ҳам 30 жойда мухбирлар постимиз ишлаб турибди, яқинда бу ерда ҳам очамиз.

— Ҳозирги пайтда журналистнинг ярим кучини олаётган обуна масаласида аҳвол қандай?

— Биласиз, бундан бир-икки йил олдин дунёдаги энг катта обуначи бизда эди. Ҳозир ҳам чакки эмас. Обуначиларимиз 2 миллион, шанба кунлари эса уларга яна 2 миллион ўқувчи қўшилади.

— Тушунмадим...

— Ҳозир. Маълумки, обуна ҳам фалон пул. Ҳамма ёзила олмайди. Шунинг учун имкони йўқлар фақат шанба сонларига ёзилишлари мумкин. Анча пул тежаллади-да. Шанба сониди аввало ўтган сонларнинг қисқача шарҳини берамиз. Кейин у олти саҳифадан иборат. Иложи борича қизиқарлироқ қиламиз. Шу ўринда айтиб ўтиб кетай. Ўзбекистонда ҳам йилнинг иккинчи ярми учун обуна очамиз. (Ҳозирча газетамиз фақат сотувда бўлади.) Мисол учун ярим йилга обуна баҳоси 600 сўм бўлса, шанба сони обунаси 120 сўм бўлади. (Бу ҳақда яна алоҳида маълумот берамиз.)

— Яна бир нарсани сўрамоқчи эдим. Қайта қуриш ва ошкоралик туфайли, кейинроқ эса Иттифоқ тугатилиб, мустақиллик пайдо бўлгач, номини ўзгартирмаган мактаб, шаҳару, газета қолмади. Комсомол ҳам тарих мулкига айланди. Лекин "Комсомольская правда" қолди. Бу ниманинг далолати?

— Авваламбор мен бирваракай ҳамма нарсдан воз кечиш тарафдори эмасман. Ном

ўзгаргани билан моҳият ўзгариши рўй берма-япти-ку. Мисол учун Ленинград Санкт-Петербург бўлди. Лекин шаҳарда нон учун ўша-ўша узундан-узун навбат. Газетага келсак, бир неча авлод кишилари уни ўқиб келишган. Одамлар унга ўрганган, кўнгил қўйган. Номни ўзгартириш, қайсидир маънода ўқувчини йўқотиш демакдир. Аксинча, биз шаклни эмас, мазмунни, сифатни ўзгартиришга интиламиз. Худди шундай, биз газетамизнинг орденларидан ҳам воз кечмаймиз. Шуниси аҳамиятлики, Ленин орденининг биринчи номерлиси "Комсомольская правда"га берилган. Тўғри, ҳозир бу билан мақтаниб бўлмайди, лекин у тарих бизнинг тарихимиз, халқ тарихи. Тарихдан эса воз кечиб бўлмайди. Ҳатто ном ўзгарганда ҳам...

— Энди икки оғиз молиявий аҳволинглар тўғрисида. Чунки биз журналистлар бир-биримиз билан сўрашганда аввал соғлиқдан эмас, газетанинг аҳволи қалай, яна қанчага чидайсизлар деб сўрайдиган бўлиб қолдик.

— Ҳа, бу муаммолар бизда ҳам бор. Лекин амалаяпмиз. Тижорат ишларини олиб боришда маълум имтиёзлар берилган. Қолаверса, бизда ҳукумат газеталарга жиддий эътибор беради. Чунки бозор иқтисоди шароитида ҳар қандай газета у қанчалик ўқимишли бўлмасин, ҳукумат мададисиз ўзини эплолмайди. Ўтган йили Президент Ельцин "Комсомольская правда"га 800 миллион сўм пул берган. Бу йил ҳам шундай ёрдам берилади. Ҳозир хомаки ҳисоб-китоблар бўлаяпти.

— Ҳозир газета кимники? Илгари комсомолники бўлиб, ёшлар газетаси саналарди.

— Тушундим. Аввало шуни айтмай, газета Россия учунгина мўлжалланган эмас. У собиқ Иттифоқда яшовчи соф ниятли кишиларники. "Комсомольская правда" рус тилида чиқувчи миллатлараро мустақил газета. У фақат ёшлар учунгина мўлжалланмаган. У оилавий газета. Демак, у сизнинг ҳам газетангиздир, ўзбекистонлик дўстлар.

Аҳдор АҲМЕДОВ сўхбатлашди.

(“Халқ сўзи”, 1993 йил 12 февраль).

ЙЎЛ РАВОН, МАҚСАД ЯҚИН

(И. А. Каримовнинг “Комсомольская правда” газетасига берган интервьюси хусусида баъзи мулоҳазалар)

Ўзбекистон Президенти олиб бораётган сиёсат нақадар ўйлаб тузилган доно сиёсат эканлигига бугун яна бир бор ишонч ҳосил қилиб турибмиз. Масаланинг фақат биргина жиҳати бўйичагина эмас, балки бутун муаммолар мажмуи бўйича ҳам теран фикр юритилган. Унда бизнинг турмушимизга, унинг барча моддий ва маънавий соҳаларига хос масалалар қамраб олинган. Буларни ўқиб, вазият нақадар чуқур таҳлил қилинганлигини, ундаги фикрлар теранлигини ҳамда истиқбол жуда аниқ белгилаб берилганлигини, улуг мақсадга эришиш учун қанчалик қатъият кўрсатилаётганлигини таъкидламай иложингиз қолмайди. Унда мантиқан тўғри ва изчил фикр юритилади, ҳаётий муҳим бўлган конструктив бир фикр кетидан изчиллик билан иккинчиси келади. Республика бошлиғи, агар таъбир жоиз бўлса, аввал муҳташам бир бинонинг лойиҳа-чизмаларини чизиб бера-

ди, кейин эса янги давлат биносининг бутун-бутун қисмларини жой-жойига қўйишга киришади.

У кенг қамровли фикр юритишни билади. Айни маҳалда жуда содда ва тушунарли фикрларни баён қилади. Унинг кўпгина нутқлари, Ўзбекистонимизнинг тараққиёт йўли тўғрисидаги китоблари, Олий Кенгашнинг декабрь сессиясидаги нутқи фикримизнинг яққол далилидир. Вазирлар маҳкамасининг сўнгги мажлисидаги нутқида унинг ғоялари очиқ-ойдин баён этилган, бажарилган ишлар ва йўл қўйилган камчиликлар чуқур таҳлил қилинган, бухронли вазиятдан чиқиб кетиш хусусида аниқ таклифлар айтилган, иқтисодиётни, молиявий ишларни бир маромга солиш йўллари кўрсатиб берилган. Бу — давлат фаолиятидаги устувор йўлларни аниқ кўрсатувчи чуқур фикрлар баён этилган нутқдир. Юксак малакали иқтисодчи ва сиёсатчигина шундай нутқ сўзлай олади. Бу ерда биз аппарат ходимларига баъзи бир иштакларни баён қилмоқчи эдик: бундай сермазмун нутқлар албатта стенография йўли билан пухта ёзиб олинмоғи ҳамда вақтли матбуотда эълон қилиш учун тайёрланмоғи керак.

Ахир бу аниқ ҳаракат программаси-ку! Шунинг учун ҳам уни республиканинг барча аҳолиси, жамиятда қандай ўрин тутиши ва қандай хизмат лавозимини эгаллашидан қатъи назар, билиши керак. Биз ишонамизки, китобхонлар ушбу материални зўр қизиқиш билан қабул қиладилар.

Худди шунингдек, улар И. А. Каримов томонидан "Комсомольская правда" газетасида баён этилган фикрларни ҳам мамнуният билан

ўқийдилар. Бу фикрлар ўзбекларга хос донолик билан ифода этилган. Масалан, у янги уй қурмай туриб, эскисини бузманг, деган доно фикрларни келтириб ўтади. Қунт қилиб ўқиган киши ушбу суҳбатдан жуда кўп қизиқарли ва мароқли фактларни билиб олади. Лекин биз бу ерда бизнинг назаримизда принципиал ҳисобланган баъзи бир жиҳатларни ажратиб кўрсатмоқчимиз. Булар ташқи сиёсатга, давлатлараро сиёсатга, ички сиёсатга, янги иқтисодий структурага оид ҳамда бозор муносабатларига ўтиш билан боғлиқ бўлган жиҳатлардир.

Ушбу муаммоларнинг биринчиси — яъни Ҳамдўстлик мамлакатлари билан ўзаро муносабатлар тўғрисидаги биринчи муаммо ҳақида гапирганда, қуйидаги асосий қоидалардан, яъни ҳозирги вақтда Ўзбекистон мустақил ва бутун дунё томонидан тан олинган суверен давлат эканлиги тўғрисидаги қоидадан келиб чиқиш зарур. Унинг ўз мустақил тараққиёт йўли мавжуд. Бу йўл, албатта, бошқа давлатлар билан, шу жумладан Ҳамдўстликка кирган давлатлар билан ҳам, унга кирмайдиган давлатлар билан ҳам иқтисодий, маънавий ва бошқа алоқаларни бузиш эмас, аксинча бундай алоқаларни яна ҳам мустаҳкамлаш ва кенгайтириш йўлидир.

Бу йўлни амалга оширишда барча давлатларнинг тенг ҳуқуқлилиги ва уларда яшайдиган халқларнинг кўнгилли равишда, тўла эркинлик билан ўзаро муносабатда бўлиши назарда тутилади. Бу ўз навбатида яна қандайдир бир "Иттифоқ"ни вужудга келтириш ёки янги бир марказ барпо этиш, яна қандайдир янги давлатлараро тузилмани вужудга келтириш

тўғрисида гап ҳам бўлиши мумкин эмаслигини англатади.

Совет Иттифоқининг барбод бўлиши жуда кўп қонуний ва тасодифий сабабларга боғлиқдир. Лекин Лениндан бошлаб бошқа барча большевиклар режалаштирган тарздаги давлат аввал бошдан оқ барбод бўлишга маҳкум этилган эди ва у ҳеч қачон "бузилмас иттифоқ" бўлиб абадий қола олмас эди. Шунинг учун ҳам "кишиларнинг янги тарихий бирлиги" модели барбод бўлди. Совет Федерациясининг бошида турган раҳнамолар олдида иккита йирик, бири иккинчисини инкор қиладиган иллатлар, яъни: 1) қайси халқнинг маданияти устувор ўринга қўйилиши керак ва 2) яна бир янги маданиятни, яъни йўқ жойдан бошландиган маданиятни тузиш керакми йўқми, бундай маданият ижтимоий меъёрлар ва халқлар ўртасидаги барча ахлоқий негизларни бузиб юбормасмикан, деган муаммолар турар эди. СССР раҳбарлари мана шу ҳар иккала йўлни ҳам — ҳар иккала иллатни ҳам ўзлари учун асосий йўл сифатида танлаб олдилар.

Шунинг учун ҳам федерал давлат сифатида СССРнинг пештоқи чиройли кўринганлиги билан, бу бино аслида хом-хатала лойиқалаштирилган, пойдевори бўш иморат эди. Шунинг учун ҳам гарчи жуда оғриқли тарзда рўй берган эрса-да, лекин барибир унинг қулаб тушиши учун жуда қисқа вақт керак бўлди.

Биз ҳаммамиз Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги пайдо бўлганлигининг гувоҳи бўлиб қолдик. Ҳа, бизлар бу воқеанинг *иштирокчилари* ва бу Ҳамдўстликнинг *яратувчилари* эмас, балки унинг *гувоҳларигина* бўлдик, холос.

И. А. Каримов жуда тўғри таъкидлаб ўтганидек, "МДХ бизнинг иродамиз билан пайдо бўлгани йўқ, уни бошқа кишилар вужудга келтирдилар". Қолган барча давлатлар унинг таркибига киришга мажбур бўлиб қолдилар, улар учун бундан бошқа йўл қолмаган эди.

Лекин бу ерда гап нима тўғрисида бораётганини ҳар биримиз яққол тасаввур қилмоғимиз керак: бу ерда гап Мустақил Давлатларнинг Ҳамдўстлиги тўғрисида бормоқда, ундаги ҳар бир давлат бошқа давлат билан тенг ҳуқуқли муносабатда бўлади, улар устидан ҳукмронлик қилиб турадиган, уларга ўзининг буйруқ қилиш ҳуқуқини — зуғумини ўтказадиган ҳеч қандай марказ йўқдир.

Тарих бизни кўп нарсаларга ўргатди. Ўзбекистон чор ҳукуматининг мустамлакаси эди. Кейин эса хом ашё базасига айлантирилди, унинг бойликларидан бошқалар фойдалана бошладилар. У қарам ҳолатга тушиб қолган эди. Бугунги кунда, афсуски, бизнинг кундалик фаровон ҳаёт кечиримиз — ўзимизнинг иқтисодий муаммоларимизни ҳал қилишимиз, олға қараб ҳаракат қилиб бориш суръатларимиз ва бошқа шу сингари омиллар кўп жиҳатдан Россияда содир бўлаётган ижтимоий, сиёсий вазиятга ҳамда у ердаги иқтисодий шароитга кўп жиҳатдан боғлиқ бўлиб қолмоқда. Лекин ҳар доим бировнинг қўлига қарам бўлиб қолиш, бошқа кишиларнинг хатти-ҳаракатларига ҳар доим боғлиқ бўлиб қолишга энди йўл қўйиб бўлмайди. Ҳа, биз рубл зонасида қолганмиз, Ҳамдўстлик давлатлари ўртасида чегаралар очиқ, мустаҳкам иқтисодий алоқалар мавжуд. Лекин бизда ҳам ички, ҳам

ташқи сиёсатда тўла мустақиллик қарор топган. Шунинг учун бугунги кунда қандайдир федератив давлат тузиш тўғрисида ёки республикалар суверенитетини камситадиган бошқа қандайдир бир давлат тузиш тўғрисидаги фикрлар ҳеч қандай асосга эга эмас. Қандайдир янги давлатлараро тузилмани (Евроосиё федерацияси ёки бошқа қандайдир бирор федерация) тузиб, унинг марказий органларини шакллантириш асло мумкин бўлмаган бир уринишдир.

Бундай ҳаётий бўлмаган ҳар қандай тузилма оқибат натижада шунга олиб келадик, машҳур бир ёзувчининг сўзлари билан айтганда, "обер унтерни эзаверади", кучли ўз иродасини кучсиз давлатга ўтказишга ҳаракат қилаверади. Ҳатто МДҲ сингари заифроқ бир ташкилотда ҳам баъзи кишиларнинг империячилик оҳанглари эшитилиб, ўзга давлатнинг сиёсатига цивилизация оламида қабул қилинмаган усуллар орқали таъсир кўрсатишга ҳаракат қилиш ҳоллари ҳам намоён бўлиб қолмоқда. Бугунги кунда ҳеч ким бундай сунъий ва тўқиб чиқарилган тузилмаларга киришни, ўз мустақиллиги ва ҳуқуқларининг поймол қилинишини истамайди. Қандай байроқлар остида ёки қандай шиорлар билан бу фикрни тақдим қилмасинлар, барибир уни ҳеч ким қабул қилмайди. Бу ерда "миллий" гиштлар жуда хилма-хил бўлиб, улардан "умумий уй" қуриб, яна бир "тоталитар" девор кўтариб бўлмайди, яна илгаригидек эски ёки янги "улуғ оға"нинг бўлишини ҳеч ким хоҳламайди.

Бугунги кунда ҳаммамизнинг олдимизда турган энг асосий масала қандай қилиб бўлса ҳам барча Ҳамдўстлик мамлакатлари, шу жум-

ладан Ўзбекистон ҳам тушиб қолган огир иқтисодий аҳволдан чиқиб олишдир. Бу муаммони ҳал қилиш учун И. А. Каримов бешта асосий қоида мавжуд эканлигини айтиб ўтди. Бизнинг йўлимиз — истиқлол ва тараққиётнинг республикамизга хос ва мос бўлган йўли мана шу бешта қоидага асосланади. Бу қоидалар қуйидагилардан иборат:

— аввало, иқтисодиётнинг сиёсатдан устуворлиги ва бунда иқтисодиёт мафкурадан ҳоли бўлиши лозим;

— ҳозирги вазиятда давлат жамиятнинг бош ислоҳотчиси бўлиши керак;

— қонун ҳамма жойда ҳамма нарсадан устун туриши керак, барча фуқаролар ва ташкилотлар унга қатъий риоя этишлари зарур;

— Ўзбекистоннинг ўзига хос шарт-шароитларидан келиб чиқиб, инсонпарварлик билан йўғрилган кучли ижтимоий сиёсат ўтказиш лозим;

— бозор иқтисодиёти сари буюк сакрашлар, инқилобий ҳайта ўзгаришлар йўли билан эмас, балки собитқадамлик ва изчиллик билан чуқур ўйлаб, босқичма-босқич ҳаракат қилиш керак.

Менинг фикримча, ушбу позицияларнинг ҳар бирини алоҳида-алоҳида изоҳлаб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Бу изоҳлар "Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли" деб аталган китобда муфассал баён этиб берилган. Ҳозирги кунда фақат бизнинг давлатимиздагина эмас, балки ундан ташқарида ҳам бу китоб жуда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Мен ушбу муаммонинг фақат айрим томонларига тўхталиб ўтмоқчиман, холос. Келинг, энг аввало, ўзимизга шундай бир савол бериб

жўрайлик: Чуқур бухронли ҳодисалар рўй бериб турган бугунги кунда соф бозор усуллари билан бозор муносабатларига ўтиб бўладими? Бирданига нарх-навои эркин қўйиб бўладими ёки мувофиқлаштирилмаган бюджет камомадининг чуқурлашиб кетишига йўл қўйиб бўладими? Пул эмиссиясини жиловламасдан туриб, энг асосий тармоқларга маблағларни жалб қилмасдан туриб, бу ишларни амалга ошириб бўладими ва ҳоказо ва ҳоказо. Хўш, бу муаммоларни ҳал қилишдан давлат четда тура оладими?

Менинг назаримда, И. А. Каримовнинг сиёсатида ўзига хос бир хусусият бор: унинг барча воситалари — нарх-наво, молиявий, солиқ, ҳуқуқий, маъмурий ва буйруқ воситаларининг ҳамма-ҳаммаси аҳоли учун зарур бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришга йўналтирилган бўлади. Ушбу маънода ҳамма воситалар эҳтиёткорлик билан ишга солинади: "эркин бозорнинг сеҳрли таёқчаси" шундай бир нарсаки, агар эҳтиёткорлик қилинмаса, панд бериб қўйиши мумкин.

Бу ишда давлат ёрдамисиз ҳеч нима қилиб бўлмайди. Ҳеч бўлмаганда ер, ер ости бойликлари, сув ресурслари, корхоналар, ҳамма-ҳаммаси бугунги кундагидек давлат қўлида бўлиши табиийдир. Бу шунинг учун ҳам зарурки, давлат бу ишларни ўз қўли билан бошқариб туради, халқ учун қаерда кўпроқ иш қилиш зарур бўлса, давлат тегишли маблағларни ўша тармоқларга сарф қилади. Давлат жуда бўлмаганда, монополистларнинг жиловини тортиб туради, улар ишлаб чиқарган молларини ўзлари хоҳлаган юқори баҳода сотишларига йўл

қўймайди. Уларни сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга мажбур қилади ва ҳатто ўзи ҳам монополистлар билан жиддий рақобат қилувчи шерик сифатида майдонга чиқиши мумкин. Бу айтилган гаплар иккинчи даражали фикрлар бўлмай, балки биз ҳаракат қилаётган бозор муносабатларининг негизини ташкил қилувчи асосий омиллардир. Бусиз бозор муносабатларига ўтиб бўлмайди.

Тарих шундан далолат бермоқдаки, дунёдаги ҳеч бир мамлакатда бозор муносабатларига ўтишнинг муайян бир босқичида давлатнинг хўжалик ҳаётига аралашмаслик ҳоллари бўлган эмас. Либералларча-анархистларча фикрлангоялари фақат ҳаётдан узилиб қолган, ҳеч нарса учун жавоб бермайдиган, умумий назарий фикр-мулоҳазадан нарига ўтмайдиган кишилар учунгина қўл келади. Лекин ўз халқига манфаат етказиш йўлида, унинг олдида масъулиятли бўлган реал сиёсатчилар учун бундай гоялар асло тўғри келмайди.

Республика раҳбарияти ўзининг иқтисодий сиёсатида бозор муносабатларига ўтиш тарафдоридир. Лекин халқ манфаатлари биринчи ўринга қўйиладиган, инсонга юз бурган бозор тарафдоридир. У ёки бу янгиликлар қай даражада муваффақиятли давом этаётгани, қонунларга қай даражада риоя қилинаётгани, меъёрий ҳужжатлар қай даражада бажарилаётганлиги тўғрисида баҳс-мунозаралар қилиш мумкин. Лекин Республикада танлаб олинган стратегия — ҳам иқтисодий, ҳам сиёсий стратегия соҳасида жуда тўғри йўл танлаб олинганлигига асло шак-шубҳа йўқ.

Доно ўзбек халқ нақларида айтилганидек, йўлинг текис ва равон бўлса, манзилнинг ҳам яқин бўлади.

*Р. САФАРОВ,
"Правда Востока" газетасининг бош муҳаррири.*

(*"Правда Востока"*, 1993 йил 16 февраль)

ҲАҚИҚАТНИ АЙТИШ ВАҚТИ КЕЛМАДИМИ?

Партиямизнинг раиси, республика Президенти Ислом Каримовнинг "Комсомольская правда" газетасининг мухбири билан суҳбати шу мақолани ёзишимга сабаб бўлди. Президентимиз бу суҳбатда мухолафатнинг гапларини инobatга олиб, уларни республикамизда ўтказилаётган сиёсатнинг тўғрилигига ишонтириб, Ўзбекистонда амалга оширилаётган ўзгартишларнинг моҳиятини яна бир бор сабрбардош ва далиллар билан тушунтириб беради.

Ислом Каримов республикада сиёсий кучлар мавқеини, уларнинг ўзаро мураккаб муносабатларини рўй-рост таҳлил қилади. Бу муносабатлар фақат Ўзбекистондаги ички вазият билан эмас, балки Ўзбекистондан олисдаги сиёсий кучларнинг муддаолари билан ҳам изоҳланади. Бир вақтлар республиканинг ўзидаги ва ундан ташқаридаги мухолифлар келтирилган далилларни билиб-билмасликка олар эдилар. Ҳозир ҳам баъзи бировлар қар ва сўқирлигича қолмоқда. Шу сабабли зикр этилган суҳбат самимий ҳурмат билан қабул қилинмоқда, унда далилларни тушунтиришга ва идрок этишга тайёрлик яққол кўриниб турибди. Бу —

суҳбатни ўқигандан кейинги дастлабки таассурот.

Иккинчи таассурот эса суҳбатни республикамиздаги ҳаёт билан қиёслаганим сари кучайиб борди. Бу — Конституция ва Президент Ўзбекистонда адолатнинг мустақкам кафолати эканига ишонч туйғусидир. Шу сабабли ҳаётнинг ўзи ҳамма нарсани пухта жой-жойига қўймоқда.

Ҳозирги пайтда бузғунчи мухолафат "ноҳақ таҳқирланган ва таъқиб этилаётганлар"нинг эски ниқоби билан яширинишга уринмоқда. Ўз сиёсатидаги буҳронни ҳокимият томонидан қилинаётган тазйиқнинг таъсири деб ишонтришга уринмоқда.

Менимча, мухолафат сиёсий муваффақиятсизлигининг илдизлари чуқурроқ ва жиддийроқдир. Гап шундаки, мен "Бирлик" ҳаракати, унинг раҳбарлари ва фаолларини яхши биламан.

Мазкур ҳаракатнинг ривожини у ташкил топган пайтдан ҳозирги кунгача назардан ўтказиб, шуни айтиш мумкинки, республика мустақил деб эълон қилиниб, ҳаётнинг барча соҳаларида юксалиш сари ўз йўлини излай бошлаган яқин ўтмишда "Бирлик" сиёсий ҳалокат сари узил-кесил йўл олди. Эркинлик ва мустақиллик нури мухолафат раҳбарларининг ўтакетган шуҳратпарастлигини, ҳокимиятни қўлга олишни мўлжаллаб ҳаракат қилаётганини рўй-рост кўрсатиб қўйди. Мухолафат раҳбарлари юксалишнинг табиий қийинчиликларини бутун халқ билан биргаликда бартараф этиш, қонуний ҳокимият билан, бошқа жамоат ташкилотлари билан қўлни-қўлга бериб, мустақилликни мустақкамлаш йўлларини излаш ўрнига ҳокимиятга даъвогар-

лик қилдилар. Улар доимий курашга кўникиб қолиб, ҳукуматга қарши ҳаракатдан тўхтамадилар. Ўз халқини изчиллик билан ҳимоя қилиб, республика мустақиллиги учун, иқтисодийтимизни ва ғуруримизни тиклаш учун оғир кураш олиб бораётган (буни вақт кун сайин тобора кўпроқ исботламоқда) ҳукуматга қарши фаолиятни давом эттирдилар. Мухолафатдаги бу жазаваси тутган кишилар ўз эҳтиросларига (шундаймикин) берилиб кетиб, асосий нарсани сезмай қолишди. Халқимиз мустақиллик йўлидан анча илгарилаб кетди. Улар эса, митингбозлик "майдончасида" қолиб кетишди. Етиб олишга ҳаракат қилишди, аммо яна бегона саробларга эргашиб, боши берк кўчага кириб қолишди.

Табий равишда шундай савол туғилади: мухолафат деб аталмиш ҳаракат раҳбарлари кимларнинг манфаатларини ҳимоя қилмоқда ёки бўлмаса кимларнинг манфаатларини деб жазавага тушмоқда? Кимларнинг маблағи ва пули эвазига яшамоқда, ҳеч қаерда ишламай, ўзларига ҳамма нарса ҳозир нозир бўлган турмушни таъминлаб, кимларнинг маблағи ва пули эвазига Ўзбекистондан жуда олисларга қайта-қайта сафар қилмоқда? Энг муҳими — бундай маънавий пасткашликнинг чегараси борми? Уларнинг журналистлар саволларига берган ҳар бир жавоби (республикадан ташқарида улар жуда кўп савол-жавоб қилишмоқда), ҳар бир фикри Ўзбекистонда амалга оширилаётган ҳар қандай ижобий ишга заҳар сочмоқда-ку, ахир!

Халқимизнинг ағъанасига мувофиқ, беихтиёр савол бергинг келади киши: "Улар қаерда

туғилган, қайси заминда, кимнинг нон-тузини еб катта бўлган?"

Суҳбатни ўқир эканман, хаёлан жаноб Бейкерга бундай жавоб қилдим: ҳукумат узоқ вақт кўриб-кўрмасликка олиб келди, ҳа, рўйхатга олинмаган ташкилотнинг қароргоҳи, катта миқдорда пули (шу пул туфайли "Бирлик" раҳбарияти орасида жанжаллар келиб чиқди) борлигидан кўз юмди. Қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот бузилишига ҳам бардош берди. Эндиликда "Бирлик" раҳбарлари тоталитаризмда айблаётган И. Каримов бир йилдан кўпроқ вақт буни юксалишнинг қийинчиликлари деб ҳисоблаб келди. Сабр-бардош билан, мухолафат ҳақиқат йўлига ўтиб олиши учун қайта-қайта имконият берди. Аммо мухолафат етакчилари ҳамма нарсани нотўғри талқин этиб, бузиб кўрсатиб, ҳар сафар ёрдамга чўзилган қўлни силтаб ташладилар. Ўз ораларидаги оқил кишиларга ҳам қулоқ солмадилар. Сабр-бардош ва олижанобликни ожизлик деб билдилар. Ахир, бу Президентнинг, ҳукуматнинг мулоқотга интилиши, айниқса, "Бирлик"нинг оддий аъзоларига эътибори эмасмиди?

Бунга жавобан — тотувлик сари ҳаракат қилиш ўрнига "Миллий мажлис" тузилсин!" деб талаб қўйишди. Мухолафат ҳокимиятнинг олий идорасини Конституцияга зид органга айлантиришга аҳд қилди. Уларнинг режаларига кўра, республика Олий Кенгаши қабул қилган қонунлар "Миллий мажлис" билан келишилмаса, кучга кирмас эди!

Ўзини ҳурмат қиладиган АҚШ конгресси ёки Франция парламенти ўз мамлакатада бундай аҳволга йўл қўя олармиди? Бунга қайси

давлатда ва ким давлат тўнтаришига уриниш эмас, деб айтиши мумкин?

Ана шулар ҳақида мулоҳаза қила туриб, собиқ сиёсий тузилмаларда бошқарув ва сиёсатнинг турли бўғинларида ишлаган чоғимда одамлар онгида большевикча, инқилобий мафкуранинг таъсири нақадар чуқурлигини тўғри англай олмаганимни сезаман. Сўл ва ўнг мухолафатнинг фаолияти худди шуни кўрсатиб турибди.

Ўтмишдаги тажрибамизнинг энг ачинарли томони шундаки, қонунларга ҳурматсизлик ҳисси вужуд-вужудимизга сингдириб юборилган эди. "Инқилобий мақсадга мувофиқлик" қонундан ва маънавий меъёрлардан устун деб ўргатилди. Биздаги демократик мухолафатнинг хонаки "ота"лари ўз усулларида "большевик"лар бўлиб чиқишди. Айни шу демократиянинг "оталари ва машъаллари" демократия ҳамда бозор сари инқилобий сакраш қондасини амалга ошира бошлашди. Ана шулар: "баъзан қонунларнинг бузилишига парво қилманглар, кейин яхши бўлиб кетади!" деб талаб қилишди.

Бу баҳоналар бизга нақадар таниш! Айни шундай истаклар билан Тожикистонда, Тоғли Қорабоғда, уруш алангаланиб турган бошқа минтақаларда биродаркушлик дўзахига йўл очиб берилди. Демократиянинг муқаддас қондаси — қонуннинг устуворлигидан бундай "беозор" чекиниш 1917 йилда ҳам, 1937 йилда ҳам, 80-йиллардаги "қайта қуриш"да ҳам юз минглаб кишиларнинг ҳалок бўлишига олиб келди, ҳозир ҳам Ўзбекистондан ташқарида юз минг-

лаб, миллионлаб кишилар нобуд бўлмоқда, гам-ғуссага ботмоқда.

Сабр-бардошли доно халқимизга Россия талқинидаги коммунистик ғояларни тиқиштиришга уриндилар. Бу нималарга олиб келганини ҳар бир холис киши кўриб турибди. Бугун яна хориждан туриб бизга қандай яшашни ўргатишга — яна улар тўғри, деб ҳисоблаётган тарзда яшашни ўргатишга (уларнинг виждони борми ўзи?) уринмоқдалар. Ўзлари хоҳласалар-хоҳламасалар, яна "ким биз билан бўлмаса, у бизга қарши!" деган большевикча қондани тиқиштирамоқдалар. Бас қилинг, "жаноблар" ёки "ўртоқлар" ва бошқа "валинеъматлар"! Ўзингизни демократ деб ҳисобласангиз, сизлардан фикрларнинг ва демократия йўлларининг хилма-хиллигини ҳурмат қилишни, демократия тараққиётида ўзга тасавурлар ва қарашларни, мезонларни ҳам ҳурмат қилишни сўраймиз.

"Бирлик" ҳаракатига келганда эса, унга раҳбарлари орқали энди республиканинг Олий суд ҳокимияти — Олий суд томонидан ўз хатоларини англаб олиш ҳамда демократия йўлидан уларга нисбатан анча илгарилаб кетган ўз халқига етиб олиш, айнан етиб олиш учун яна бир марта (нечанчи марта денг!) имконият берилди. Халқимиз мустақилликнинг моҳиятини теран тушуниб етди ва, табиийки, боши берк кўчага кириб қолган мухолиф "демократия оталари"дан кўп марта донороқ бўлиб чиқди.

*Х. АБДУРАИМОВ,
Ўзбекистон ХДП Тошкент
шаҳар Кенгашининг котиби*

Илова: Ўзбекистондаги сохта ҳуқуқ ҳимоячилари таъқиб этилаётгани хусусидаги нолаларнинг аниқ манбаи мавжуд. У Ўзбекистон диёрида эмас. Бу манба Вашингтонда жойлашган бўлиб, Совет яҳудийларини ҳимоя қилувчи АҚШ яҳудийлар кенгашларининг бирлашмаси деб аталади. Улар ногаҳон бирлашиб олган эканлар, чамаси, у томоннинг ҳам, бу томоннинг ҳам иши яхши эмас. Аммо нима ҳам қилишарди — ўзларига эътиборни жалб этиш учун Ярим ойни Довуд юлдузига алмаштиришлари ҳам мумкин...

(“Халқ сўзи”, 1993 йил 20 февраль)

МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ БАЪЗИ ИШТИРОКЧИЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ТАРАҚҚИЁТИНИНГ МУСТАҚИЛ ЙЎЛИ ТЎҒРИСИДАГИ ФИКРЛАРИ

Валерий Бирюков: “Труд” газетасининг ўз мухбири:

— Мен шу нарсани таъкидлаб ўтишни истар эдимки, ушбу матбуот конференциясида бизнинг Президентимиз мустақил Ўзбекистоннинг ички ва ташқи сиёсати қандай бўлиши тўғрисидаги ўз фикр-мулоҳазаларини яна бир марта аниқ ва равшан қилиб баён этди. Ислоҳ Каримов мутлақо реал категориялар асосида фикр қилади. Уни конкрет ишлар қизиқтиради. У ҳеч қандай кимсанинг ҳокимиятнинг заиф томонларидан фойдаланиб қолишига ва унинг ҳокимият учун ноконституцион усуллар билан кураша бошлашига йўл қўймаслик керак деган ўз эътиқодида маҳкам туради. Президентнинг: “Тожикистон бизни кўп нарсага ўргатди ва

бизнинг ўзимизда шу хилдаги вазият рўй беришига асло йўл қўя олмаймиз”, — деган сўзлари машҳур бўлиб кетди. Саволга бундан ортиқ жавоб бўлиши мумкинми? Хорижий ҳамкасбларимиз мазкур мавзуда бошқа саволлар бериб овора бўлмадилар.

Мен Ўзбекистон фуқароси ва ватанпарвари бўлган рус кишиси сифатида Каримовнинг Россия бундан буён ҳам Марказий Осиё мамлакатлари хавфсизлигига кафил бўлиши тўғрисидаги фикрларидан айниқса катта мутаассир бўлдим. Президент Ҳамдўстлик мамлакатлари доирасида ва бутун дунёда янги, демократик йўлдан бораётган Россиянинг муҳим аҳамиятга эга эканлигини инкор этмайди. У худди Ўзбекистоннинг буюк келажагига ишонгани сингари Россиянинг ҳам истиқболи буюк эканлигига ишонади.

Моҳир сиёсатчи ва етук иқтисодчи сифатида Президент пул муносабатлари нималигини, миллий валютани жорий қилиш учун қандай шарт-шароитлар талаб этилишини, бу қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини билди. Каримов фақат Россия эмас, балки бутун Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги рубль зонасида бўлишининг қатъий тарафдоридир. Фақат рубль ҳеч бир томонга тазйиқ ўтказмаслиги, бир томонга ёғилиб келиб, иқтисодиётга зарар етказмаслиги керак!

Ислом Каримов Марказий Осиё минтақасида Ўзбекистоннинг роли қандай эканлигини жуда яхши англайди. (Шунинг учун ҳам Тошкентда қандай воқеа содир бўлмасин, у яқин ва узоқ қўшни республикаларнинг пойтахтларида албатта акс-садо беради).

Матбуот конференциясида Каримов уз олдида турган мақсадни аниқ тасаввур қиладиган ва яқин келажакда бу мақсадга қандай қилиб эришиш йўллари яхши билладиган раҳбар, ажойиб шахс сифатида намоён бўлди.

Одилбек Қаипбергенев, "Правда" газетасининг ўз мухбири:

— Матбуот конференцияси шу нарсани ишонч билан кўрсатиб бердики, Ўзбекистон Президенти Ислам Каримов адолатли демократик давлат барпо этишнинг ўзи айтган бешта асосий принципларини қарор топтирмақда ва амалда уларни изчиллик билан рўёбга чиқармоқда. Жуда кўп саволларга жавоб бериб, у: "Биз ўз йўлимиздан бормоқдамиз",— деб таъкидлади ва ушбу тезиснинг моҳиятини конкрет мисолларда очиқ берди. Шу нарса аён бўлмоқдаки, Президент Каримов чет эллардаги ҳар хил матбуот органлари Ўзбекистон тўғрисида ёзаётган ҳамма гаплардан хабардордир. Минг афсуски, гоҳи бу ахборотлар, юмшоқроқ қилиб айтганда, ҳақиқатга тўғри келмайди. Бунинг устига у ахборотлар биринчи манбадан эмас, балки иккинчи ва учинчи манбалардан олинган нотўғри хабарлар бўлади. Бундай вазият бизни қаноатлантира олмайди. Мазкур матбуот конференциясининг қиммати шундан иборатки, журналистлар, шу жумладан ғарб давлатларидан келган журналистлар ҳам Президент айтган ҳаққоний сўзларни ўз қулоқлари билан эшитдилар, республикага, Марказий Осиё минтақасига, МДҲга ва бутун жаҳон ҳамжамиятига тааллуқли бўлган ўткир саволларга берилган очиқ, равшан жавобларни эшитдилар.

Ўйлайманки, Президентнинг салмоқли ва гоят катта аҳамиятга молик бўлган жавоблари фақат мени эмас, бошқа шу ерда қатнашган барча кишиларни ҳам қойил қолдирди. У ўзини сиёсий масалаларни жуда нозик тушунадиган, мулоҳазали сиёсатчи, доно суҳбатдош, ўз фикрини аниқ-равшан айтадиган, қўйилган саволларга, четга чиқмасдан, бевосита тўғри жавоб қайтаришга моҳир арбоб эканлигини кўрсатди. У енгил-елпи гапларга ёпишиб оладиган, фақат ўз сўзини маъқуллайдиган кишилардан эмас.

Унинг сўзларини тинглаб туриб 1993 йил Ўзбекистон учун иқтисодий ва бошқа қийинчиликларни енгиб ўтишда сўнгги синов йили бўлишига, бу ерда барча соҳаларда аҳвол сезиларли даражада ўзгаришига ишонч ҳосил қиласан.

Рустем Тэлль, "Рабочая трибуна" газетасининг ўз мухбири:

— Президент ҳар хил қитмир саволлар дўлдек ёғилганда ҳам уларга моҳирлик билан жавоб қайтара олди. Президентнинг журналистлар билан ҳеч қандай ёрдамчиларсиз ва фикрлар айтиб турувчи кишиларсиз юзма-юз учрашиш одати унинг ажойиб сиёсатчи, давлат арбоби сифатида чуқур ва кенг тафаккурга эга бўлган раҳбар эканлигини яна бир марта таъкидлайди.

Президент Ислом Каримов ҳар қандай масалани ҳал қилаётганда ўзини турли томонларга ташламасдан, фақат бир нарсага — фақат қонунга асосланган ҳолда иш тутиши менга жуда ёқади. У мазкур принципга ҳеч оғишмай амал қилади ва бутун жамият ҳам қонунга риоя этишини жуда истади. Бу эса демокра-

тияни чинакам тушуна олган кишининг ишидир.

Мен матбуот конференциясининг бир иштирокчиси сифатида Президентнинг шахсига чуқур ҳурмат-эҳтиром билан қараганликларини таъкидлаб ўтишим лозим. Бу ҳурмат-эътибор унинг ҳар бир саволга берган жавобидан кейин яна ҳам ортиб борарди. Матбуот конференцияси тамом бўлганидан кейин Ислом Абдуғаниевич билан суҳбатимиз давом этгани тасодифий эмас: бир гуруҳ журналистлар унинг атрофини ўраб олиб, саволлар беришда давом этдик, келгусида яна бўладиган учрашувларимиз хусусида келишиб олдик.

Менинг назаримда, ҳар қандай матбуот органи Президент олдида катта бурчли бўлса керак, чунки у ўз халқи учун нақадар кўп ишлар қилаётганлиги тўғрисида муфассал ҳикоя қилиб бериш жиҳатидан матбуот ходимлари ҳали кўп иш қилишлари зарур. Президент билан бўлган мана шу учрашувлар унда ватанпарварлик руҳи, Ватанга бўлган оташин муҳаббат туйғуси нақадар кучли эканлигини яна бир карра яққол ва ибратомуз тарзда намоёиш қилди. Биз, ахборот воситаларининг вакиллари Президентнинг дунёда бўлаётган воқеаларни нақадар усталик билан таҳлил қилиши, халқнинг бугунги кунда қандай ҳаёт кечираётганлигини чуқур ҳис қилиши, энг заиф, иқтисодий жиҳатдан кам таъминланган кишиларни қанчалик қўллаб-қувватлаётганлигини яна ҳам ёрқин ва чуқурроқ кўрсатиб беришимиз лозим.

(“Народное слово”, 1993 йил 10 март)

**ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ МАТБУОТ
КОНФЕРЕНЦИЯСИ КЕНГ ЖАМОАТЧИЛИК
ДИҚҚАТ-ЭЪТИБОРИДА**

— Конференция бораётган залдаги вазиятни кузатиб ўтириб, шундай фикрга келдим: мустақил Ўзбекистон бошдан кечираётган бугунги оғир иқтисодий аҳвол, жумҳуриятимиз раҳбарлари ўтказаятган ички сиёсат хусусидаги ҳар хил ёлғон-яшиқ, ҳатто ғайирлик билан ёзилаётган, айтилаётган гаплар ман-ман деган журналистларни ҳам чалғитмоқда. Назаримда, хорижнинг йирик матбуот органлари вакиллари И. Каримовнинг президентлик салоҳиятини си-наб кўрмоқчи бўлишди. Балки мен янглиша-ётгандирман. Ҳарҳолда менга шундай туюлди. Чет эллик журналистларнинг илмоқли савол-ларига Президентимизнинг оғир-босиқ, аниқ мисоллар асосидаги жавоблари Ўзбекистон шаъ-нига айтилаётган турли уйдирмаю бўҳтонларга яна бир кучли зарба бўлди.

Тарихни орқага қайтариб бўлмаганидек, мустақил Ўзбекистонни ҳам ўзи танлаган та-раққиёт ва истиқбол йўлидан тойдириб бўлмайди энди. Чунки бу йўлнинг энг тўғри ва энг мақбул йўл эканлигини кўпчилик ту-шунди, уни халқнинг ўзи қўллаб-қувватлай бошлади. Демак, энди орқага қайтиш йўқ. Бу йўл Ўзбекистонни яқин йиллар ичида жаҳондаги энг бой мамлакатлар қаторига олиб чиқиши муқаррар эканлиги ойдинлашиб қолди.

*М. ЙЎЛДОШЕВ,
Зангиота туманидаги "Хонобод"
маҳалла қўмитаси котиби.
("Халқ сўзи", 1993 йил 10 март)*

— Мен сиёсатдан йироқ одамман, аммо ҳар бир фуқаро жамиятнинг аъзоси сифатида ижтимоий-сиёсий ҳаётдан четда туришга ҳақсиз эканлигини яхши биламан. Шу боис нафақахўр бўлишимга қарамай, жумҳуриятимиз ҳукумати олиб бораётган сиёсатни ўзимча кузатаман, тушунишга ҳаракат қиламан. Президентимиз И. Каримовнинг хорижий журналистлар билан мулоқотини кўриб, унинг сўзи билан иши бир, мамлакат ва халқ тақдири учун жон куйдирадиган раҳбар эканлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилдим. Пензионер ва камдаромадли оилаларга имкони борича имтиёзлар бериб, қулайликлар яратилаётганлигини ўз ҳаётимизда ҳис қиляпмиз. Уюшган жиноятчиликка, порахўрлик, чайқовчиликка қарши кураш бошланганини "ойнаи жаҳон" орқали ҳар кун кўриб турибмиз. Нарх-наво қўшни мамлакатлардагига қараганда арзон. Бу Президентимиз бошлиқ ҳукумат ўтказаётган ички сиёсатнинг шарофати эмасми, ахир? Ким нима деса деяверсин, аммо бизнинг тўғри йўлга чиқиб олганимиз рост.

*А. СУЛАЙМОНОВ,
меҳнат фахрийси, пенсионер.*

("Халқ сўзи", 1993 йил 10 март)

* * *

— Ёлғоннинг умри қисқалигини била туриб ғарб оммавий ахборот воситалари Ўзбекистондаги аҳволни бузиб кўрсатишга уриндилар. Уларнинг назарида гўё республикада демократияга тўсқинлик бўлаётганмиш. Баъ-

зида биз эндигина тоталитар тузумдан халос бўлиб оёққа тураёلمиз-ку, жаноблар, наҳотки сиз буни кўрмаёпсиз, дегим келади. Республикамиз мустақил бўлгандан кейин қисқа фурсатда ўнлаб қонунлар қабул қилинди. Яна қанчаси тайёрланаяпти. Қонунлар доирасидан четга чиқмасликнинг ўзи демократия эмасми? Оярупо, Америка давлатларида 200 йилдан зиёд демократик тузум шаклланаяпти. Аммо ҳали ҳам тугал эмас.

Мана бир мисол: илгари корхонамизда буюртмадан бошқа ҳеч нарса ишлаб чиқарилмасди. Бунга рухсат ҳам йўқ эди. Ҳозир-чи? Давлат буюртмасидан ташқари халқ истеъмоли учун нима зарур бўлса, харидоргир бўлса, бас, тайёрланаяпти. Менимча, буларнинг ҳаммасига республика Президентининг сўй-ҳаракатлари, одилона сиёсати туфайли эришилди.

Мен ана шу савол-жавобни "зангори экран" орқали кўрдим. Уларнинг тагдор саволларини эшитиб, ўрганган кўнгил ўртанса қўймас деганларидек, аксарият журналистлар барибир эшитганларини, бор ҳақиқатни эмас, ўз билганларича ёзсалар керак, деган фикрга келдим. Ҳа, майли, хорижийлар нима деб айюҳаннос солишса — ўзининг иши. Назаримда, улар бир нарсани — вақтнинг олий ҳакамлигини унутишган кўринади.

*М. УСМОНДИЁРОВА,
"Ўзбектекстильмаш" заводи касаба
уюшмаси кутубхонаси мудири*

("Халқ сўзи", 1993 йил 10 март)

"ШОШМА-ШОШАРЛИК ИШГА ФАҚАТ ЗАРАР ЕТКАЗИШИ МУМКИН"

Республикаимиз Президенти Ислом Абдуганиевич Каримовнинг 4 март куни чет эл журналистлари учун ўтказилган матбуот конференциясида айтган бу сўзлари у раҳбарлик қилаётган ҳукуматнинг бозор иқтисодиётига ўтиш даврида олиб бораётган иқтисодий сиёсатининг моҳиятини яққол ифодалаб беради. Бу сўзларни фақат биз, иқтисодчиларгина эмас, балки республикаимизнинг ҳар хил "сакрашлар" ва "пойгалар"дан ҳориб-чарчаган барча аҳолиси ҳам қўллаб-қувватламоқда, халқимиз бу жараённинг табиий равишда ва бир маромда ривожланиб боришини истайди. Фақат шундай йўл билангина биз ўлкаимизнинг гуллаб-яшнашига ва ундаги ҳаётнинг барқарорлигига эришишимиз мумкин.

Мен бир иқтисодчи ва қишлоқ хўжалиги масалалари билан узоқ йиллардан бери шуғулланиб келаётган мутахассис сифатида Президент томонидан келтирилган бир рақамга айнақса қойил қолдим. Ўзбекистон ўзининг мустақиллигига эришганидан кейин орадан ўтган фақат бир йилгина муддат ичида деҳқонларга 750 минг гектар суғориладиган ерлар текинга тақсимлаб берилибди.

...Президентнинг биринчи фармонида биноан деҳқон оиласига тақсимлаб бериладиган шахсий томорқа ерининг катталиги 20—25 сўтихга етказилиши керак эди. Бунда у ёки бу районнинг ер ресурсларига қараб ортиқроқ ёки камроқ ер берилиши назарда тутилган эди. Ҳатто биз энг кам миқдордаги (20 сўтих)

ерни асос қилиб олганимизда ҳам тўрт миллионга яқин деҳқон оилалари қўшимча ер участкалари олган бўлиб чиқадилар. Бу ҳисоб, яна қайтариб айтамиз, жуда тахминий ҳисоб бўлиб, гоят умидбахш мисол эканлигининг гувоҳи бўламиз. Аслини олганда, бу рақам биз ҳисоблаб чиққандан кўра анча кўпроқ миқдорни ташкил этади.

Ажратилган қўшимча ер майдонлари юз минглаб ёш оилаларнинг, илгари ота-оналарининг тор ҳовлисида қийналиб ётган келин-куёвларнинг мустақил оила бўлиб, алоҳида уй-жой қилиб чиқишларига имконият яратиб берди. Ахир мустақил равишда ўз уйига, ўз жойига эга бўлиш ҳар бир кишининг кўнглидаги орзуси эмасми?!

Ҳар сафар бўлганидек, Президент ўзи бошлаган ишнинг мантиқий давоми сифатида шахсий хўжаликларни ривожлантириш мақсадида уларга кредит-қарз бериб туриш учун давлат хазинасидан миллиард сўм маблағ ажратиш тўғрисида фармон чиқарди. Бу пулларга деҳқонлар мол-ҳол ва парранда, кўчатлар ҳамда бинокорлик материаллари сотиб олдилар. Ўз шахсий уй-жойларини тиклаб олиш учун ҳукумат ажратган маблағдан фойдаландилар.

Аслини олганда, бу кредитлар қишлоқда қурилиш индустриясини ривожлантиришга ёрдам беради. Бизга маълум бўлишича, ҳозирги вақтда кўпгина хўжаликлар ўз гишт заводларини, ёғочга ишлов берадиган, ёғочсозлик цехларини ва бошқа шунга ўхшаш кичик-кичик корхоналарни барпо этмоқдалар. Худди мана шу жойдан деҳқонлар ўзлари қураётган уй

учун зарур бўлган бинокорлик материалларини бемалол сотиб оладиган бўладилар.

Бу ишларнинг ҳаммаси, Президент айтганларидек, ҳар қандай "сакрашлар" ва "чоп-чоп"ларсиз, иқтисодиётни тадрижий йўли билан ривожлантириш орқали амалга оширилади. Чунки йирик шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари энди фермерга айланишлари йўлида унчалик қийинчиликка дуч келмайдилар. Худди шу тариқа вазмин йўл тутиб, колхозлар ва совхозларни бирданига йўқ қилиб юбормасдан, республика қишлоқ хўжалигини аста-секин бозор муносабатларига — бозорнинг иқтисодий муносабатларига жалб қилиб борилади.

П. ОРОЛОВ,

*Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик
фанлари академияси Қишлоқ
хўжалик иқтисодиёти илмий-тадқиқот
институтининг аспиранти.*

МЕНИНГ ТАҚДИРИМ — КЎПЛАРНИНГ ТАҚДИРИ

Мен республикаимиз Президенти Ислон Абдуғаниевич Каримовнинг хорижий мухбирлар саволларига берган жавобларини қизиқиш билан тинглаб ўтирдим. Очигини айтсам, баъзи газетачиларнинг берган саволларига қараб, улар Президентимизни жуда қаттиққўл раҳбар бўлса керак, деган фикрга келиб қолганликлари мени гоёт хафа қилди. Ўтган йилнинг охирида фабрикамиздаги бошқа кўпгина дугонларим қаторида мен Ислон Абдуғаниевич билан шахсан учрашиб суҳбатлашиш бахтига муяссар бўлдим. Менда у киши тўғрисида мутлақо бошқача таассурот қолди.

Мен Республика Президенти жуда катта ишлар билан банд бўлганлиги сабабли шахсий ҳаётим билан ҳеч қачон бунчалик муфассал қизиқмаса керак деб ўйлаган эдим. Аслини олганда, менинг тақдирим кўп жиҳатдан Президентимиз олиб бораётган узоқни кўзлайдиган сиёсат туфайли шаклланди. Ўзингиз ўйлаб кўринг. Тошкент тўқимачилик институтининг энгил саноат факультетида ўқиб юрган кезларимда, ўз мутахассислигимни иложи борича яхшироқ эгаллаб олишга ҳаракат қилганман. Тўқувчилик-тикувчилик ишининг кўпгина операцияларини яхши бажаришни ўрганиб олганман. Лекин шунга қарамай, ҳаётда омадим келмади. Нукусда — ўзим туғилиб ўсган шаҳарда ихтисосимга яраша иш тополмадим. Агар Нукуснинг бир чеккасида ҳозирги замон жиҳозлари билан таъминланган тўқимачилик комбинати қурилмаганида эҳтимол мен мактабдан ўзимга иш қидирган бўлармидим. Бу корхона бир йилга ҳам қолмасдан Туркиядаги машҳур "Язекс" корпорацияси ёрдамида қуриб битказилди. Мен ҳозир ана шу корхонада меҳнат қилмоқдаман, Туркиядан келган устоз-мураббийлардан яна анча нарсаларни ўрганиб олдим.

Хўш, мен бу гапларни нима учун бу қадар батафсил сўзлаб бераяпман? Мен шу нарсани эсга олмоқчиманки, Ислом Абдуганиевич Каримов Туркияга қилган биринчи сафари вақтида мана шундай фабрикалар ва бошқа корхоналар қурилиши тўғрисидаги битимларга асос солувчи ҳужжатларга имзо чекиб келган эди. Ўша ҳужжатлар бугунги кунда бизнинг тўқимачилик комплексимиз қурилиши сингари

конкрет ишларни амалга ошириш учун пойдевор бўлди. Бу ишлар фақат менинг тақдиримнигина эмас, балки юзлаб менга ўхшаган дугоналаримнинг тақдирини ҳам ижобий томонга ўзгартириб юборди. Президентимиз бизнинг қурилиш комплексимизга Нукусдаги юбилей тантаналари муносабати билан келган вақтда у билан бўлган суҳбат чоғида биз ана шулар ҳақида гаплашдик. Ҳамма жойда бўлгани сингари бизнинг республикамизда ҳам бир йилдан сал ортиқроқ вақт ичида юзлаб ва юз минглаб ўзбекистонликларнинг, бутун республиканинг тақдири ўзгариб кетди. У жаҳон бозорига ишонч билан кириб бормоқда. Энди мен баъзи кишилардан юртимизда тинчлик, хотиржамлик ва миллатлараро ҳамжиҳатлик бўлмаса, мана шундай катта ишларни амалга ошириб бўлармиди деб сўрамоқчиман. Ўз йўлини қатъият билан амалга ошираётган ваколатли ҳокимият бўлмаса, бундай катта ютуқларга эришиб бўлмас эди.

А. СОИПОВА,

Нукус тўқимачилик комплекси тайер маҳсулотлар фабрикасининг мастери.

ҚОНУН ҲАММА НАРСАДАН УСТУН

Бир қатор вилоятларда республика Президентининг ташаббуси билан уюшган жиноятчи гуруҳларни зарарсизлантиришга оид тадбирлар мажмуи амалга оширилди. Фаргона вилоятида ҳам йирик операциялар ўтказилди. Жиноятчиликнинг барча кўринишларини, шу жумладан уюшган жиноятчиликни таг-томири билан йўқотишга қаратилган бу сиёсат ҳуқуқни ҳимоя

қилиш органларининг ходимлари томонидан, республикамизнинг бутун аҳолиси томонидан қизгин қўллаб-қувватлаб кутиб олинди. Ҳозирги даврнинг ўзига хос хусусиятларидан бири ўтказилаётган тадбирнинг ҳужумкорлик характеридаги курашдан иборат эканлигидир. Кураш барча йўналишларда баб-баравар олиб борилмоқда, амалда барча хизмат турлари ҳаракатга келтирилган. Кўпинча биз шундай гуруҳларга дуч келмоқдамизки, улар одатда яхши қуролланган ҳамда кучли транспорт воситаларига эга бўладилар. Жиноятчиларнинг манфаатлари, қизиқиш доиралари шубҳасиз анча кенг бўлиб, фуқароларнинг шахсий мулкани ўғирлаш ва давлат мулкани талон-торож қилиш, рэкет билан шуғулланиш, турли ўқотар ва совуқ қуролларни ишга солиб, зўравонлик билан оғир жиноятлар қилиш, наркотик моддаларни ишлаб чиқариш ва сотиш сингари жинойий ишларни ўз ичига олади. Турли тоифадаги барча жиноятчи унсурларга қарши кескин кураш олиб бориш учун юқори малакага эга бўлган кадрлар зарур. Ана шу муаммони ҳал қилиш — олдимизда турган асосий вазифалардан биридир. Бир вақтлар ички ишлар органларига жуда бўш тайёргарлик кўрган тасодифий кишилар ва ҳатто эгри йўлга кириб кетган кишилар ҳам келиб қолганлиги ҳеч кимга сир эмас. Натижада идорамиздан жиноятчилар тўдасига ахборотлар бориб турадиган ҳолларга дуч келдик. Яқинда биз икки ходимимизни ишдан бўшатдик ва бундан кейин ҳам ўз шаънига иснод келтираётган ходимлардан қутулиб борамиз.

Яқинда хорижий журналистлар билан бўлиб ўтган матбуот конференциясида Президент Исом Каримов яқин вақтлар ичида Ўзбекистон Интерполга аъзо бўлишини айтди. Республика-мизда "оқ ўлим" деб ном олган гиёҳвандлик, наркотик моддалар ишлаб чиқарувчилар ва уларни тарқатувчиларга нисбатан шафқатсиз кураш олиб борилади. Наркотик моддалар со-тиб, гоёят катта миқдорда пул топаётган киши-ларга қарши шафқатсиз ва мурасасиз кураш олиб борилади. Сўнгги вақтларда бизнинг бошқарма ходимлари томонидан кўп жиноят-лар, жумладан наркотик моддалар истеъмол қилинишига оид 265 факт, таркибида наркотик модда бўлган ўсимликларни ўстиришга оид 592 факт очиб ташланди. Огу етиштириладиган экинзорлар йўқ қилиб ташланди.

Шу нарсани таъкидлаб ўтишни истар эдим-ки, сўнгги вақтларда жиноят қидирув бўлими, иқтисодий жиноятчиликка, наркомафияга қар-ши кураш бўлими, тергов бўлими сингари кўпгина хизматларнинг иш қобилиятлари ўсиб, ижобий томонга ўзгарди. Натижада бир қанча гуруҳлар зарарсизлантирилди. Улар Жиноят кодексининг бир қанча моддалари бўйича жи-ноятлар содир қилган, шу жумладан наркотик моддалар тайёрлаш ва уларни тарқатиш билан боғлиқ бўлган жиноятлар қилган кишилар эди. Биз ўз вазифамизни бу хилдаги кишилар фаолиятини дарҳол тўхтатишдан, бундай "ти-жоратчилар" иш бошлаб улгурмасиданоқ улар-ни қўлга олиш ҳамда наркотик моддаларни тайёрлаш, тарқатиш ва истеъмол қилинишига йўл қўймасликдан иборат деб биламиз.

Шу нарсани алоҳида таъкидлаб ўтишни истайманки, бизнинг фаолиятимизда қонунга риоя қилиш энг асосий иш ҳисобланади. Ҳа, қонун ҳамма нарсадан устундир. Агар илгариги вақтларда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига қандайдир йўллар билан тазйиқ ўтказишга ҳаракат қилган кучлар мавжуд бўлган бўлса, ҳозирги вақтда вазият кескин ўзгарган. Республика Президенти ўтказаётган сиёсат ҳамма учун очиқ-равшандир. Биз ҳаётимизнинг барча соҳаларида қонунбузарликка қарши шафқатсиз кураш олиб борамиз, республикамиз фуқароларининг осойишталиги ва манфаатларини муҳофаза қиламиз. Бизнинг энг асосий вазифамиз мана шу инсонпарварлик мақсадини ўзимизнинг аниқ саъй-ҳаракатларимиз билан амалга ошириб боришдан иборат.

Ш. РЎЗМАТОВ,

*Фарғона вилоят ҳокимияти ички ишлар
бошқармасининг бошлиғи, милиция полковниги.*

КЎЧАТЛАР ГУРКИРАБ УСАДИ

Хорижий журналистларнинг саволларига жавоб бериб, республикамиз Президенти Ислон Абдуганиевич Каримов айтдики, агар ёдингизда бўлса, бундан бир неча йиллар муқаддам мевали дарахт кўчатлари ўтқазилган эди ва ўша кўчатлар катта бўлиб, тез орада ҳосилга кирди. Бу жуда чиройли ўхшатиш бўлиб, республикамизда юз бераётган туб ўзгаришларни аниқ ифода этади. Бизнинг "Шарқ" деб номланган инновацион фирмамизни ҳам, таъбир жоиз бўлса, мана шундай мевали дарахтга ўхшатиш мумкин. Унинг туғилиши, оёққа ту-

риши ва дастлабки ютуқларни қўлга киритиши ҳам республикамизнинг иқтисодий ҳаётида содир бўлаётган туб ўзгаришлар билан бевосита боғлиқдир. Бу, аслида, бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш жараёнидаги кичик корхоналар қурилиши билан боғлиқ бўлган тадбирдир.

Хўш, иқтисодий жиҳатдан эркин тадбиркорлик ҳаракатининг бўлғуси чаманзор боғига қандай кўчатлар ўтқазилган эди? Мен бу ерда ўз фаолиятимизнинг дастлабки даврида ёшлар томонидан олиб борилган илмий-техника ижодиётининг ижтимоий-давлат тизими ғоят катта роль ўйнаганлигини эслатиб ўтишни истар эдим. Айни ана шу тизим бизнинг соҳамизда ташаббускорлик ва тадбиркорликка йўл очиб, фан-техника соҳасидаги ишланмаларни халқ хўжалигининг турли соҳаларига жорий этиш имконини берди. Эсингизда бўлса, ёшларнинг илмий-техника ижодиёти маркази мана шу тизимнинг асосий таянчи бўлган эди. 1988 йил сентябрь ойида асос солинган бизнинг фирмамиз ҳам дастлабки пайтларда мана шу марказга суяниб иш олиб борган.

Президентимизнинг узоқни кўзловчи сиёсати туфайли, кучли, ваколатли, сиёсий барқарорликни таъминлашга, миллатлараро тотувликка эришишга қодир бўлган ҳокимият туфайли, иқтисодиётнинг сиёсатдан устун қўйилганлиги туфайли бизнинг фирмамиз дарахти ўсиб, илдиз отиб, вояга етди ва шох-шаббаларини яшнатиб, гуркираб ўсмоқда.

Бор-йўғи тўрт йил ичида "Шарқ" фирмамиз ғоят хилма-хил илмий-техник ишларнинг анчагина қисмини ишлаб чиқаришга жорий этиш-

га муваффақ бўлди. Ҳозир фирмада штатли ходимларнинг ўзи эллик кишидан ошиб кетди. Агар бунга шартнома асосида доимий ишлайдиган юзлаб мутахассисларни ҳам қўшадиган бўлсангиз, уларнинг соми яна анча ортади. Бизнинг фирмамиз қошида иш олиб борадиган кичик корхоналар тобора кўпайиб бормоқда, Москва, Санкт-Петербург, Калининград, Ульяновск... шаҳарларида фирмамизнинг филиаллари ташкил этилган. Ҳозирги вақтда чет эл туризми бўйича яна бир бўлим очишга тайёргарлик кўрилмоқда. Биз 1992 йилни 140 миллион сўмдан зиёд йиллик оборот билан якунладик. Ҳозирги вақтда чет элларда ҳам ишимизни ривожлантириш чораларини кўрмоқдамиз. Шу кунларда Швейцариядаги "САНДОЗ-АГРО" деб аталган йирик фирманинг буюртмаси бўйича маркетинглик фаолияти билан шуғулланиб, ўсимликларни кимёвий воситалар билан ҳимоя қилиш соҳасида иш олиб бормоқдамиз.

Бизнинг "Шарқ" фирмамиз дарахти — ўз вақтида республикамизда экилган кўп минглаб дарахт кўчатларининг биттаси, холос. Бизнинг Республикамиз тинчлик ва осойишталик шароитида бозор иқтисодиёти томон шахдам қадамлар билан бормоқда. Фақат шундай қулай шароитда — тинчлик ва осойишталик шароитидагина эркин тадбиркорлик боғларидаги кўчатлар гуркираб ўсиши, кўкка бўй чўзиб, илдизлари кундан-кунга мустаҳкам бўлиб бориши мумкин.

*М. КАРЕЛИН,
"Шарқ" инновацион фирмаси
директорининг ўринбосари.*

("Народное слово", 1993 йил 10 март)

И Ф Т И Х О Р

Одатда матбуот конференциялари 45 минут — 1 соатлар нари-берисида бўларди. Бу сафарги учрашув шу даражада дилдан суҳбатга айланиб кетдики, Президентимиз вақтни чегараламасликни таклиф этиб, ҳар қандай саволга жавоб қайтаришга тайёрлигини айтдилар. Юртошимиз ҳар бир саволга ниҳоятда донолик билан, ишончли далиллар орқали жавоб берди. Яширишнинг ҳожати йўқ, айрим хорижий мухбирлар ҳалиям Ўзбекистоннинг мустақил одим отаётганига унча ишонқирамай, қитмирона, ко-са тагида нимкоса қабалидаги саволларни беришади. Мен телскўзгуда кўриб турдим, ўшанақа мухбирлар ҳам Ислом Абдуғаниевичнинг асосли, босиқ-вазмин жавобларидан кейин узил-кесил тан беришдан бошқа илож тополмадилар. Ўша дақиқаларда миллатимиз шундай доно юртбошини стиштирганидан фахрланиб кетдим. Мени муштарийлар тўғри тушунишсин, миллий ифтихор мустақил давлат фуқароларининг энг хос белгиси бўлмоғи керак. Ниятим — бундан кейин ҳам ҳар бир ўзбекистонлик ўз юртининг фахрли жиҳатлари билан гурурга тўлсин.

*Рустам АКБАРОВ,
Тошкент райони ҳоқими,
Ўзбекистон Республикаси халқ депутати
(“Ўзбекистон овози”, 1993 йил 10 март)*

ҚОНИҚИШ ТУЙҒУСИ

Йўлбошчиси доно халқ ҳамиша бахтли, дейишади. Шукроналар бўлсинким, ўзбек халқи ана шундай пешонаси ярқираган мил-

латлардан. Президентимиз ер юзининг турли мамлакатларидан вакил бўлган журналистлар саволларига жавоб бераётганида биз зўр диққат-эътибор билан кузатдик. Назаримда, хорижий мухбирлар зукколик, билимдонлик билан берилган жавоблардан яна бир бор ҳайратландилар. Ислоҳ Каримовнинг нодир раҳбар эканлиги ҳақида эшитганларига ишонч ҳосил қилдилар. Чет эллик қаламкашлар Ўзбекистонда тинчлик ва осойишталик йўлида чинакам мўъжизалар яратилаётганини ўз кўзлари билан кўрдилар.

Эсимда қолган бир лавҳа. Қайси бир мухбир Тожикистондаги ҳарбий вазир Ўзбекистонга дахлдорлигига шаъма қилганида, Президентимиз жуда катта ҳаётий тажрибага таяниб, пухта ва лўнда жавоб бердики, ойнаи жаҳон олдида ўтириб беихтиёр завқланганимдан "Қойил!" деб юборганимни билмабман. Ана шу кайфиятни ўша учрашувда қатнашган ҳар бир мухбирда илғаш мумкин эди. Мен ўша кунни қалбимда зўр қониқиш туйғуларини ҳис қилдим.

*Нурмат РУСТАМОВ,
Баҳористон районидаги "Ўзбекистон"
давлат наслчилик заводи ферма мудури,
Меҳнат Қаҳрамони.
("Ўзбекистон опози", 1993 йил 10 март)*

АСОСИЙ ҚОНУН — БОШ МЕЗОН

Чет эллик мухбирлардан бири Президентимиздан кўппартиялилик ва мухолафатга муносабат ҳақида сўради. Бу саволга берилган жавоб шу даражада асосли, залворли бўлдики,

ҳар қандай одам ҳам Ислом Абдуғаниевичнинг фикрларига қўшилиши аниқ. Чиндан ҳам кўнглида яхши нияти бўлган партияларга бизда йўл очиқ. Ахир Ўзбекистон мустақиллигини мустақкамлаш учун бирлашиш, жипслашиш ташаббуси билан чиқаётган кучлар ҳамиша республика раҳбарияти томонидан қўллаб-қувватланмоқда-ку.

Президентимиз хорижий журналистларга мурожаат қилиб, ер юзининг қайси мамлакатада қонуний Конституцияга қарши турган кучлар давлат раҳбари томонидан қўллаб-қувватланади, деган саволни кўндаланг қўйди. Жавоб эса ҳаммага маълум. Ўз халқини, она-Ватанини ҳурмат қилган ҳар қандай фуқаро умумхалқ муҳокамасидан ўтган, жаҳон андозалари даражасида қабул қилинган Асосий қонунга бўйсунити шарт. Конституцияга хиёнат — бу Ватанга, халққа хиёнат демакдир.

Хуллас, эндиликда ҳар қандай тушунча ва қарашга эга бўлган одамни баҳолашда мустақил Ўзбекистоннинг дастлабки Конституцияси бош мезон бўлиб қолаверади. Буни Президентимиз яна бир уқтиргани айти мўлжалга бориб етди.

*Анвар АЪЗАМХЎЖАЕВ,
Тошкент давлат ҳуқуқшунослик
институтини ректори.*

(“Ўзбекистон овози”; 1993 йил 10 март)

БУНАҚАСИ ҲАЛИ БЎЛМАГАН!

Мен қарийб ярим асрдан буён матбуот соҳасида хизмат қилиб келаяпман. Йигирма йилдан ортиқ Ўзбекистон Давлат матбуот

қўмитасини ва Журналистлар уюшмасини бошқардим. Хизмат юзасидан жуда кўп хорижий мамлакатларда бўлдим, давлат ва жамоат арбоблари билан, жаҳондаги йирик ва таниқли матбуот нашрларининг, телерадиокомпанияларнинг журналистлари билан учрашдим. Уларнинг матбуот конференцияларида қатнашдим. Деҳлида Неру, Жакартада Сукарно, Гаванада Кастро, Вашингтонда Никсонларнинг журналистлар саволларига берган жавобларини эшитганман. Лекин 4 март куни Тошкентда бўлиб ўтган матбуот конференциясидек очиқ ва аччиқ гаплар айтилган йиғилишни эслолмайман. Бунақаси ҳали бўлмаган!

Москвадаги чет эллик мухбирлар ассоциацияси аъзолари Ўзбекистон заминидан икки кун меҳмон бўлдилар. Хорижий мамлакатларда чиқадиган оммавий ахборот воситалари вакилларининг бу ерга келишларидан мақсад Ўзбекистоннинг истиқлол ва тараққиёт йўлини ўз кўзлари билан кўриш, мамлакат раҳбарлари билан учрашишдан иборат эди. Республикаимиз Президенти Ислам Каримов чет эл на республика журналистлари учун матбуот конференцияси ўтказиб, уларнинг саволларига батафсил жавоб берди. Саволларнинг мазмуни, йўналиши, чигаллиги ва ҳужумкорлиги кўпчилиكنи ҳайратга солган бўлса, қайтарилган жавобларнинг аниқ, равшан, пухта ва лўндалиги ҳаммани қойил қолдирди. Қизгин савол-жавоблар қарийб уч соатча давом этди. Хорижий давлатлар мухбирларининг "десанти" ўзларини қизиқтирган саволлар билан ҳужумга ўтган бўлса, Ислам Каримов ақл-идрок, доно-

лик, чуқур билимдонлик, салобат, вазминлик ва ишончли далиллар билан жавоб қайтарди. Яширишнинг ҳожати йўқ, мухбирларнинг айримлари қитмирона, қалтис, коса тагида нимкоса бор қабилидаги саволларни ўртага ташладилар.

Бу учрашув телевизорда кўрсатилди, радио тўлқинларида эшиттирилди, унинг қисқача баёни матбуотда босилиб чиқди. Учрашув тафсилотлари дунё матбуоти ва телевидениесига кенг ёритилмоқда, юз минглаб меҳнаткашларимизда катта қизиқиш уйғотмоқда. Юртдошларимиз зангори экранда кўриб, газетада ўқиб, миллатимиз доно юртбошисининг ақл-заковатига яна бир карра тан бердилар, ўткир сиёсатчи, кучли иқтисодчи олим, ҳаётни яхши биладиган доно раҳбар эканлигини чин юракдан ҳис этиб, унга чуқур миннатдорчилик билдирдилар.

Мен касбим тақозоси билан матбуотга дахлдор бўлган киши сифатида бир нарсани айтиб ўтай. Тошкентда илгарилари ҳам Халқаро Журналистлар ташкилоти ва собиқ СССР Журналистлар уюшмаси ташаббуси билан бир қатор нуфузли тадбирлар, капиталистик мамлакатлар журналистларининг делегациялари, Халқаро Журналистлар ташкилотининг президентлари ва масъул ходимларнинг республика раҳбарлари билан матбуот конференциялари ўтказилганди. Лекин очиқ айтишим керакки, бунақангиси бўлмовди. Президентимиз уларни қизиқтирган ҳамма саволларга батафсил жавоб бердигина эмас, хориждаги оммавий-ахборот воситаларининг мухбирларига қайта саволлар билан мурожаат қилиб, уларни "михлаб" қўйди.

Вақтни чегараласликни таклиф этиб, ҳар қандай саволга жавоб қайтаришга тайёр эканлигини айтди.

Москвадаги чет эл журналистлари ассоциацияси президенти Марко Полити ўз ҳамкасбларининг фикрини ифодалаб, Ўзбекистон Президенти Ислон Каримов биз билан учрашишга розилик билдирган биринчи Президентдир, деб алоҳида таъкидлади.

— Уюшмамиз ўз олдига МДХнинг мустақил давлатлари Президентлари билан учрашувларни мақсад қилиб қўйганди. Бу тадбир айнан Ўзбекистондан бошланишини хоҳлардик. Сабаби, давлатингиз Шарқ ва Ғарб чорраҳасига жойлашган. Республика Президенти Ислон Каримовга эса Ғарбда қизиқиш катта. Ўрта Осиё минтақасидаги мамлакатлар қайси йўлни танлашлари кўп жиҳатдан у кишига боғлиқ. Ўзбекистон Президенти таклифимизни рад этмай — учрашишга розилик берганидан гоят хурсандмиз,— деди у.

Биз жаҳондаги етакчи журналистлар билан ўтказилган матбуот конференциясини мардлик, жасорат ва донолик билан дилкаш суҳбатга айлантириб юборган ҳурматли Президентимиз билан ҳақли равишда фахрланамиз, у олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатни тамомила қўллаб-қувватлаймиз.

*Зиёд ЕСЕНБОЕВ,
"Ўзбекистон матбуоти"
журналининг бош муҳаррири
("Халқ сўзи", 1993 йил 11 март)*

Президентимизнинг чет эл мухбирлари билан ўтказган мулоқотини мириқиб томоша қилдик. Ислон Абдуганиевич ҳар қандай саволга залворли, фактларга асосланиб, босиқлик билан жавоб берди.

Интизом бор жойда тартиб, давлат ва қонунларга ҳурмат бўлади. Агар бошқарув тизими фақат ўз манфаатини ўйлайдиган демократларга бериб қўйилса, парокандалик, бошбошдоқлик кучаяди. Пировардида сувни лойқалатган сиёсатчилар эмас, асосан халқ азият чекади. Сўнгги икки ярим йил мобайнида районимизга ўзини демократ қилиб кўрсатишни хуш кўрадиган Қ. Сотиболдиев раҳбарлик қилди. Унинг энг яқин сафдошлари, маслаҳатчилари "бирликчилар", "эркчилар", аллақандай шубҳали "демократлар" эди. Мана ана шу "демократ" раҳбар етакчилик қилган муддатда вилоятдаги иқтисодий жиҳатдан энг бақувват район қарз ботқоғига ботиб қолди. Энди бундай ҳокимиятпарастларга халқ бутунлай ишонмай қўйди. Шунинг учун ҳам халқимиз Президентимизнинг ҳам ички, ҳам ташқи соҳада олиб бораётган сиёсатини қизгин қўллаб-қувватламоқдалар.

Рўзимат ШЕРМАТОВ,
Тошлоқ район марказий
шифохонасининг бош вақили,
(*"Халқ сўзи"*, 1993 йил 11 март)

— Матбуот мулоқотини диққат билан кузатиб турдим, Ислон Каримов жавобларидан сўнг

менга қоронги бўлган анча нарсалар ойдинлашди. У киши мухбирларнинг олдиндан тайёрланган айрим ғаразли, илмоқли саволларига жуда ўринли жавоб бердилар. Конференция менда жуда катта таассурот қолдирди. Республика-мизга шундай тadbиркор, келажакни кўра билладиган, фақат халқ манфаати билан яшайдиган киши раҳбарлик қилаётганидан тўлқинланиб кетдим.

Тожикистон тўғрисидаги саволларга берилган жавоблар ҳам ниҳоятда салмоқли бўлди.

*Султонбек СОБИРОВ,
"Бобур" кичик корхонаси директори.*

("Халқ сўзи", 1993 йил 11 март).

ТИНЧЛИК ВА ЎЗARO АҲИЛЛИК БАРҚAROP БЎЛСИН

Ўзбекистон ўз тараққиёт ва янгиланиш йўлидан дадил одимламоқда. Ҳудудий ва миллий манфаатлар қарама-қарши келган, ўзаро иқтисодий ва сиёсий муносабатлар таранглашган айни вақтда барқарор ривожланишни таъминлаш осон бўлмаяпти, албатта. Аммо биз ўз йўлимиздан ишонч ва ғурур билан бормоқдамиз. Бу нарса мамлакатимиз Президенти Ислам Абдуғаниевич Каримовнинг дунёнинг етакчи ахборот агентликлари, газета, журнал ва телерадиокомпаниялари мухбирлари билан ўтказган матбуот конференциясида яна бир қарра намоён бўлди.

Мазкур матбуот конференциясининг мазмуни нафақат республикамиз жамоатчилиги ўртасида, балки Тошкентда жойлашган кўплаб

чет эл ваколатхоналарининг дипломатлари орасида ҳам кенг шарҳланмоқда.

Шу муносабат билан Туркия Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги элчиси Вулқон Чўтур мухбиримиз саволларига жавоб қайтарди.

— Аввало, суҳбатлашишга розилик берганлигиниз учун раҳмат. Яқинда Президентимиз И. А. Каримовнинг МДХ давлатларида ишлаётган чет эллик журналистлар билан ўтказган матбуот конференцияси, назаримизда, Ўзбекистон ички сиёсатидан ташқарида бўлган муаммоларни қамраб олганлиги билан ажралиб туради. Президент И. А. Каримовнинг суҳбатида, сизнингча, энг муҳим аҳамият касб этадиган йўналиш нималарда кўринди?

— Асосий йўналиш шундаки, аввало, Президентнинг аниқ позицияси, барқарорлик, тинчлик ва осойишталикни сақлаш йўлида олиб борилаётган сиёсатнинг узвийлигидир. Бу ҳаётий масаладир. Иқтисодиётда муваффақиятга эришиш, ижтимоий жиҳатдан ривожланиш ва халқни тўкин ҳаёт билан таъминлашда юқоридаги омиллар асосий ўрин тутади.

Собиқ Иттифоқнинг кўпгина республикаларида юз бераётган можаролар қанақа қийинчиликлар туғдирганини ҳаммамиз яхши биламиз. Шу боис халқ бутун куч-ғайрати билан Президент ўтказаётган сиёсатни қўллаб-қувватламоқда.

Менга айниқса ислом ақидапарастлигига нисбатан Президент тутган позиция маъқул бўлди. Бу ерда ҳам аниқ жавоб қайтарилди. Қисқача айтганда, унинг мазмунидан шундай

хулоса келиб чиқади: ислом дини бу бошқа нарса, ислом ақидапарастлиги эса бутунлай бошқа ҳодиса.

Умуман, савол бериш ҳамisha осон, унга жавоб қайтариш эса, айниқса тажрибали журналистлар даврасида анча мушкул. Бу учун сўзи ва иши бир инсон бўлиш билан бир қаторда сиёсатчининг юқори сифатлари ҳам кишида мужассам бўлмоқлиги лозим. Президент И. А. Каримовда худди ана шундай сифатлар борлиги яққол намоён бўлди.

Республикангизнинг муаммолари кўп. У ҳақда очиқ-ойдин сўз юритилди. Аввалги даврларда Ўзбекистоннинг халқаро миқёсга тўғридан-тўғри чиқишига имкон йўқ эди. Бугун эса вазият бошқача. Сизнинг давлатингиз янги жамият қуриш билан бир қаторда, миллий манфаатларга жавоб берадиган кўп томонлама ташқи сиёсат олиб бормоқда.

Ўзбекистон мустақилликка эришганидан сўнг, бизнинг давлатимиз билан ўзаро манфаатдорлик асосида ҳар томонлама ривожланаётган алоқаларимиздан биз жуда хурсандмиз.

— Жаноб Вулқон Чўтур, яқин кунлар ичида баҳор байрами Наврўз нишонланади. Сиз ушбу байрамга қандай муносабатдасиз?

— Мен бу байрамни жуда севаман. Бу бизнинг мамлакатимизда ҳам сеvimли ва муқаддас байрамдир. Тўғри, Наврўз бизда давлат байрами ҳисобланмайди. Мазкур байрам ўзининг эзгуликлари билан Шарқнинг кўпгина халқларини бирлаштиради. Ўтган йили ишга киришган вақтимда Наврўз Ўзбекистонда қандай нишонланганлигининг гувоҳи бўлганман.

— Демак, яқинда сизни элчи сифатида ишга киришганлигингизнинг бир йиллиги нишонланар экан-да. Биз ҳам сизни чин дилдан қутлаймиз. Суҳбатимиз якунида Ўзбекистон халқига ва ўқувчиларимизга ўз тилакларингизни изҳор қилсангиз.

— Табрик учун катта раҳмат. Умумхалқ байрами Наврўз одамларга фақат бахт, шодлик келтирсин. Уларнинг барча орзу-умидлари рўёбга чиқсин. Сизнинг кўп миллатли республикангиз жуда катта қадрият ҳисобланмиш — барқарор тинчликка эга. Бундан кейин ҳам ушбу қадимий диёрда тинчлик, осойишталик ҳукм суриб, давлатингиз мустақамланиб, одамлар ҳаёти янада яхшилансин.

В. КИРЧЕВ ёзиб олди

(“Халқ сўзи”, 1993 йил 12 март)

ЮЗМА-ЮЗ МУЛОҚОТ

Касбим тақозосига кўра жуда кўп матбуот конференцияларида қатнашганман ёки уларни ойнаи жаҳон орқали кўрганман.

У пайтларда матбуот конференциялари ўтказиш қийин эмасди. Яна ўтмишни ёмонлашми, деб ўйламанг-у, ўша конференцияларда саволлар баъзан олдиндан айтилар, демак, жавоблари ҳам тайёр бўлар эди-да. Бундай усулда ҳар қандай раҳбар журналистлар билан учрашиб, саволларга жавоб беравериши мумкин-ку. Бунинг устига, кимдир матбуот конференциясини расмий очар, фалончига сўз берар ва ниҳоят охирида расмий равишда ёпарди.

Ўша матбуот конференцияларини эслашдан мақсад Ўзбекистон Республикаси Президенти

Ислом Каримовнинг журналистлар билан учрашувлари, матбуот конференциялари улардан ҳам шакл, ҳам мазмун жиҳатдан тубдан фарқ қилишини таъкидлашдир.

Президентимиз ўтказган матбуот конференцияларининг бир нечасида бевосита иштирок этганман, бошқаларини ойнан жаҳон орқали кузатиб бораман. Қўлимни кўксимга қўйиб айтаманки, бундай матбуот конференцияларини ўша йилларда биз — журналистлар орзу қилардик. Чунки чет давлатларнинг раҳбарлари матбуот конференциялари ўтказганда саволлар олдиндан бериб қўйилмаслигини, очиқ, юзма-юз суҳбат бўлишини эшитардик, ўқирдик. Социалистик жамиятда ҳатто матбуот конференциялари ҳам расмийлик учун ўтказилишидан, мухбир ўзи истаган, дилини ўртаган саволни бера олмаслигидан ранжир эдик.

Ислом Каримов республика Президенти бўлгандан кейин бошқа соҳалардаги каби матбуот конференцияларига ҳам кескин ўзгаришлар киритди. Аввало, ортиқча расмийчиликларга, яъни кимдир конференцияни очиш, сўз бериш, охирида ёпиш сингари ҳашамларга барҳам берилди. Президент ўзимизнинг журналистлар билан суҳбат ўтказадими, қардош давлатлардан ёки хориждан келган мухбирлар билан учрашадими, матбуот конференцияси ўтказадими қатъи назар — ёлғиз ўзи келиб ўтиради. Зарур бўлса, мухтасар кириш сўзи қилади-да, кейин бевосита савол-жавобга ўтаверади. Олдиндан тайёрлаб қўйилган савол ҳам, жавоб ҳам йўқ, ҳаммаси ўша ернинг ўзида бўлади...

Президентимиз 4 март куни жаҳоннинг бир гуруҳ етакчи журналистлари билан ўтказган мулоқотини ойнаи жаҳон орқали кўриб гоят таъсирландим.

Аввало шуни таъкидлаш зарурки, Ислом Каримов жаҳондаги етакчи ахборот маҳкамалари, газета ва журналлар, телерадиокомпаниялар вакиллари билан учрашувга рози бўлган биринчи Президентдир. Бу менинг фикрим эмас, уни учрашув қатнашчилари — хорижий журналистлар Ислом Каримовга миннатдорчилик билдириб, алоҳида таъкидладилар.

Конференция иштирокчилари, Президентимиз қайд қилиб ўтганидек, шунчаки, оддий одамлар эмасди, уларнинг ҳар бири кўп нарсани биладиган, анча-мунча қитмир, тагдор саволлар беришга моҳир мухбирлар эдилар.

Табиийки, улар Ўзбекистонга келишдан ва бу конференцияга киришдан олдин пухта тайёргарлик кўрганлар, ўзларича республикамиз раҳбарияти олиб бораётган сиёсатнинг камчиликларини топишга ҳаракат қилганлар. Бу нарса уларнинг саволларида аниқ сезилиб турди. И. Каримов эса ўз сиёсатида, сўзида қатъий эканини яна бир бор намоён этди.

Мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, порлоқ истиқболга эришиш, бозор иқтисодига ўтиш учун Ўзбекистон ўз йўлини танлаганини, ҳеч бир мамлакатнинг усулидан тўғридан-тўғри нусха кўчирмаслигини, аммо жаҳондаги илғор, тараққий этган давлатлар тажрибасидан ижодий ўрганиш мумкинлигини таъкидлади. Иқтисод ҳар қандай сиёсатдан устунлиги, у ҳеч бир мафкурага бўйсунмаслиги, Ўзбекистон бозор иқтисодига босқичма-босқич, шошилмай ўтиш

тамойилини танлагани журналистларга эслатиб ўтилди. Ҳозирги ўтиш даврида турмушда қийинчиликлар борлигини Президент яширмади. Бироқ бизнинг ўлкада одамлар айрим минтақалардаги каби тирикчилик ўтказиш учун ахлатхоналарни титкилаб юрганлари йўқ.

Шу ўринда бир нарсани алоҳида қайд қилиб ўтиш жоиз. Қаердаки тартиб-интизом, уюшқоқлик, талабчанлик, одамлар ўртасида ҳамжиҳатлик, раҳбарият билан оддий халқ ўртасида очиқ мулоқот бўлса, давлат тулпорининг жилови ишончли, бақувват қўлларда бўлса, ўша юртнинг халқи хор бўлмайди. Раҳбарлардан тартиб оддий деҳқон ёки ишчи, ўқувчи ёки талаба — ҳамма бир мақсад сари ҳаракат қилса, барчанинг мушти бир жойга тушса — ана шунда мавжуд қийинчиликларни бартараф этиш осон кечади. Бу йўлда, табиийки, ҳамма билан баравар, бир хилда муросаю мадора қилиб бўлмайди. Зарур ҳолларда қаттиққўлликни ҳам, талабчанликни ҳам йўлга қўймоқ даркор. Шундагина давлат давлат бўлади, унинг қудрати кўринади. Ўз фуқаросини ҳимоя қилиш эса фақат қудратли давлатларнинг қўлидан келади, холос. Бошбошдоқлик, демократия анархияга айлантириб юборилган мамлакатда давлатнинг қудрати ҳақида гапириш ортиқча.

Ўзбекистонда одамлар турмушининг яхшиланиши, келажак авлодлар ҳар жиҳатдан қийналмай ўсиши учун бутун чора-тадбирлар кўрилаяпти. Одамларга ер берилгани, тураржойлар хусусийлаштирилаётгани, мулкни давлат тасарруфидан чиқаришга киришилгани, аҳолининг кам таъминланган қисмини ижти-

мой ҳимоялашга доир Президент фармонлари, қонунлар, қарорлар қабул қилингани, бошқа чора-тадбирлар шулар жумласидандир. Бу тадбирлар дастлабки самараларини бераётир, халқ оммаси Президентимиз олиб бораётган сиёсатни тўла қўллаб-қувватламоқда. Айниқса, Президент ташаббуси билан республикада жиноятчиликка қарши кескин кураш бошлангани одамлар кўнглидаги иш бўлди.

Буларнинг ҳаммасига асосий сабаб республикадаги осойишталик, ҳамжиҳатликдир. Ҳамкорлик, ҳамфикрлик, осойишталик бўлмаган жойда нималар юз беришини ҳар бир одам яхши билади. Қолаверса, собиқ СССРнинг бир қанча республикаларидаги бугунги аҳволни ҳам кўриб турибмиз-ку.

Бу гапларни матбуот конференциясида қатнашган хорижлик мухбирлар билишмайдими? Билишади, аммо тан олгилари келмайди. Шунинг учун ҳам Президентимиз билан бўлган учрашувда қитмир, ҳатто айтиш мумкинки, гаразлик руҳидаги саволларни қайта-қайта бердилар. Сиёсий партиялар ва ҳаракатларга, динга муносабат, Тожикистон воқсаларига доир саволлар шулар қаторига киради. Ислоҳ Каримов уларга далиллар, қонунлар асосида энг демократик давлатлар ҳисобланмиш мамлакатлар — ўша мухбирларнинг юртидаги воқсалардан мисоллар келтириб, батафсил жавоб бердики, ўзларини демократик мамлакатларнинг вакиллари деб ўйлаган мухбирлар Ўзбекистон Республикаси Президенти олиб бораётган сиёсат демократия принципларига, жаҳон тажрибаларига мослигини, у қонундан, республика Конституциясидан ташқари чиқмаётганини тан

олдилар, айна чоқда унинг салоҳиятига, ақл-заковатига қойил қолдилар.

Тожикистон воқеаларига доир саволларга Президентимиз жавобларини эшитиб ўтириб, менинг этларим жимираб кетди. Мухбирларнинг ғаразли саволларига қарши инкор қилиб бўлмас фактларни, далилларни қўйиб, уларнинг ўзидан жавоб кутди. Бошқача айтганда, уларни ўзларининг калтаги билан саваладики, эҳтимол бундай бўлишини ўша хорижлик мухбирлар кутмагандирлар.

Хорижлик журналистларнинг саволларига жавоб берар экан, Ислон Каримов Ўзбекистон келажаги буюк давлат эканини, унинг истиқболи нурли бўлишини юксак ишонч билан таъкидлади.

Бундан икки-уч йил олдин экилган мевали дарахт кўчатлари тез орада ҳосил бера бошлайди. Бу гапни юзаки тушунмаслик керак. Сўз республикада амалга оширилаётган туб ўзгаришлар ҳақида бормоқда. Ўзбекистон ўзининг меҳнатсевар халқи, қудратли иқтисодий салоҳияти билан гуллаб-яшнаган мамлакатлар қаторига чиқиб олади. Бу хусусда менда шубҳа йўқ,— деди Президент.

Бу гаплар ниҳоятда чуқур рамзий маъно-мазмунга эгадир. Мамлакатнинг келажаги бўлган болалар, ўсмирлар ва ёшлар ҳақида гап кетаётир. Зеро, ўша конференцияда Ўзбекистон ёшлари бугун Туркияда, Англияда, бошқа мамлакатларда ўқишаётгани айтилди. Ана шу ёшлар эртага мустақил юртимиз учун астойдил меҳнат қиладиган, фикр доираси кенг мутахассислар бўлиб қайтишларига ишонамиз. Мақоламиз мавзуси матбуот, журналистлар хусусида бўлгани боис шу соҳага тааллуқли бир мисол келтирмоқчиман.

Яқинда "Халқ сўзи" газетасида Туркиянинг Измир шаҳрида ўқиётган Жаҳонгир Наҳановнинг мақоласи босилди. Жаҳонгир Тошкент давлат дорилфунунининг журналистика факультетида ўқир, шеърлари, ҳикоялари, мақолалари матбуотда пайдар-пай эълон қилиниб турарди. У Туркияга бориб ҳам бекор юрмабди, ўзга юрт ҳақида дастлабки таассуротларини, кузатишлари ва қоғозга туширипти, чиройли бир мақола ёзибди.

Унинг чет элдан юборган илк мақоласиёқ кишида яхши бир умид уйғурти, келажакда етук журналист, истеъдодли ёзувчи бўлишига ишонгиси келади одамнинг.

Туркияда, бошқа хорижий мамлакатларда ўқиётган йигит-қизларимизнинг ҳаммаси ҳам ўз соҳаси бўйича фикри теран, кенг қамровли, дунё тажрибаларидан бохабар мутахассислар бўлиб етишса ажаб эмас. Зотан, юртимизнинг эртаси ана шуларга ўхшаган ёш авлодниқидир. Президентимиз матбуот конференциясида масаланинг мана шу жиҳатларини ҳам назарда тутган эди. Халқнинг, мамлакатнинг келажакини ўйлаган, узоқни кўра оладиган юртбошилар ёш авлод тарбиясига алоҳида эътибор ва ғамхўрлик билан қарайдилар. Шу маънода республикамизда "Соғлом авлод учун" орденининг таъсис этилиши чуқур мазмунга эга.

Мустақил Ўзбекистон Республикасининг илк ордени ёш авлод тақдири билан боғлиқлиги бугунги раҳбариятимиз, биринчи галда Президентимиз юртнинг эртасини таъминлайдиган, ҳам жисмоний, ҳам маънавий соғлом авлод тарбиялашга нечоғли катта эътибор бераётганининг ёрқин исботидир. Бинобарин, соғлом

болалар тугилиши, авлодлар саломатлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш, зарур шарт-шароитлар яратиш, оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилиш республикамизда давлат аҳамиятига молик масаладир. Президентнинг Ўзбекистонни юксалтириш дастурида бу масалага гоят муҳим вазифа сифатида эътибор берилган. Яна шуниси муҳимки, бундай орден жаҳон тажрибасида бўлмаган. Энг болажон ўзбек халқи учун, аҳолисининг 45 фоизини болалар ва ўсмирлар ташкил этадиган Ўзбекистон учун бундай орден жорий этилиши нур устига нур бўлди.

Конференцияда мана шу масалалар атрофида ҳам батафсил фикр юритилди.

Республикамиз Президентининг хорижлик мухбирлар билан ўтказган учрашувида мамлакатимизнинг ички ва ташқи сиёсати, молия-кредит масалалари, гиёҳвандликка қарши кураш ва бошқа кўплаб долзарб масалалар хусусида сўз борди. Президент чет эллик журналистлардан ҳеч нарсани яширмади чамамда, халқимизнинг, ошинг ҳалол бўлса кўчада ич, деган мақолига амал қилди.

Мазкур матбуот конференцияси унинг иштирокчиларида ҳам, ойнаи жаҳон орқали кўриб эшитганларда ҳам чуқур таассурот қолдирди, МДХ мамлакатларидаги газета ва журналларда, телерадиокомпанияларда ҳали кўп ёзилади, гапирилади. Биз эса бир нарсани истаймиз: айтилган гапларни мардона тан олиб, холис фикр юритилса, бас.

*Маматкул ҲАЗРАТҚУЛОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист.*

(“Халқ сўзи”, 1993 йил 12 март)

ИНСОНПАРВАРЛИК НАМУНАСИ

"Ўзбекистон мустақилликка эришди. Хўш, нима ўзгарди?" деб юрган хорижий журналистлар ҳам Президентимиз билан яқинда бўлиб ўтган учрашувдан ва республикамизда амалга оширилаётган ишларни ўз кўзлари билан кўргандан сўнг бутунлай фикрлари ўзгарди чамамда.

Айниқса, Ислон Каримовнинг инсонпарварлик сиёсати зўр таассурот қолдирган бўлса ажаб эмас. Эл-юрт осойишталигини сақлаш борасидаги жонбозлиги уларни ҳайратлантирди.

"Ўзбекистон овози"да газета мухбирлари билан Франциянинг биринчи телевидениеси мухбири Патрик Бурра суҳбатини ўқидим. У "Шу гап ростми, Ўзбекистонда уюшган жиноятчиликка қарши кураш жиддий тус олибди" деб газета вакилидан сўраб қолибди. Қилинаётган ишлар тушунтирилгач, Патрик Бурра "Уюшган жиноятчиликка қарши курашнинг бошида республика Президентининг ўзи турибдими, демак, у ўта жасоратли ва ҳалол инсон экан" дебди. Албатта, бу мамлакатимиз юртбошиси олиб бораётган сиёсатни тан олиш ва эътироф этиш, деган гапдир.

*Исроил ШУКУРОВ,
Косон районидagi "Шарқ юлдузи" колхози раиси,
виллоят кенгаши депутаты,*

(*"Ўзбекистон овози", 1993 йил 12 март*)

ЭЪТИРОФ

Республикамиз Президенти Ислон Каримовнинг хорижий журналистлар билан учрашувини телевизордан кўрдим. Шу ҳақдаги ҳисоботни газеталарда ўқидим. Қарийб уч соат давомида Президентимизга қанчадан-қанча саволлар ёғилмади, дейсиз. Ҳаммасига тўлақонли жавоб бердилар.

Энг муҳими — Ислом Каримов фақат мамлакатнинг олий раҳбари эмас, балки йирик ислохотчи ва иқтисодчи сифатида ҳам республикамиз ўз тараққиёт йўлини танлаб олганлиги, бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтишнинг аниқ дастури ишлаб чиқилганлигини мисоллар билан таърифлаб берди. Сезишимча, бундан журналистлар тўла қаноат ҳосил қилдилар.

— Иқтисодиёт ҳамиша сиёсатдан устун туриши керак,— деди Ислом Каримов,— у ҳеч қандай мафкурага бўйсунмаслиги лозим.

Шу ўринда президентимиз ўйланмай ташланган қадам айрим мамлакатлар ҳудудларида хунук оқибатларга олиб келганлигини тилга олди. Менимча, журналистлар тараққиёт йўлидан бораётган мустақил Ўзбекистон ва унинг жасур, элпарвар юртбошиси ҳақида тўлиқ тасаввурга эга бўлдилар. Дарҳақиқат, қийинчиликларга қарамай, республикамизда Марказий Осиё ва Ҳамдўстликдаги мамлакатлар орасида ибрат қилиб кўрсатса арзийдиган ишлар бўлаяпти. Ҳақиқатдан ҳеч қачон кўз юммаслик керак.

*Аҳмад ТЕМИРОВ,
Қарши районидаги "Мангит"
давлат хўжалиги директори.*

(“Ўзбекистон овози”, 1993 йил 16 март)

СИЁСИЙ ЖАСОРАТ НАМУНАСИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг жаҳондаги етакчи ахборот маҳкамалари, газеталар, журналлар ва телерадиокомпаниялар вакиллари билан мулоқотини мен бир зиёли сифатида телевидение орқали ҳаяжон билан кузатдим. Президентнинг дадил ва аниқ жавоблари кўпчилиكنи лол қолдиргани қалбимни

фахр-ифтихор туйғуларига лиммо-лим қилди. Шундай Президенти бор бўлган юртнинг келажаги порлоқ бўлиши шубҳасиздир. Ҳеч бир истисносиз буни мен сиёсий жасорат намунаси деб айтгим келади.

Институтимиз ҳали ёш. Унда ҳозирча 1260 талаба таҳсил кўрмоқда. Уларга 12 фан доктори, 34 фан номзоди, кўплаб тажрибали ўқитувчилар таълим-тарбия беришмоқда. Абу Али ибн Сино юртида тиббиёт институтининг очилиши келгуси режаларнинг дастлабки нишонасидир, холос.

Вилоят аҳолисини соғломлаштириш юксак малакали шифокор мутахассислар тайёрлашга боғлиқ, албатта. Айни пайтда институтда 28 та кафедра, шу жумладан, 8 та клиник кафедра фаолият кўрсатмоқда. Шифокорлар тайёрлаш билан бирга вилоятда анча кенг тарқалган хасталикларга қарши илмий-тадқиқот ишларини кучайтирмоқдамиз. Орол муаммоси билан боғлиқ соғломлаштириш тadbирларини ўтказишга катта эътибор берилмоқда.

Худди шундай бир пайтда Ўзбекистон Президенти томонидан "Соғлом авлод учун" орденининг тасвир этилиши мамлакатда бу соҳада катта режалар белгиланаётганидан далолат беради. Зеро, жаҳон тажрибасида ҳали бирон мамлакатда бундай орден йўқ.

Узоқни кўзлаб амалга оширилаётган бу сиёсатнинг медалари ширин бўлиши, бугунги қийинчиликлар яқин вақт ичида орқада қолиб, мамлакат ривожланишининг ойдин йўлига чиқиб олишига ишончим комил.

А. МҰМИНОВ,

Бухородаги Абу Али ибн Сино номли тиббиёт институти ректори, тиббиёт фанлари доктори, профессор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби

(“Ўзбекистон овози”, 1993 йил 16 март)

Ислам Абдуганиевич Каримов

НЕ ПОСТРОИВ НОВЫЙ ДОМ — НЕ РАЗРУШАЙ СТАРОГО

Интервью газете "Комсомольская правда"
Пресс-конференция иностранным корреспондентам

На узбекском языке

Издательство "Ўзбекистон" — 1993
700129, Ташкент, Навои, 30.

Нашр учун масъул *К. Буранов*
Расмлар муҳаррири *О. Соибназаров*
Техн. муҳаррир *А. Горшкова*
Мусаҳҳиҳ *М. Раҳимбекова*

Теришга берилди 12.03.93. Босишга рухсат этилди
29.03.93. Қоғоз формати 70×90 1/32. босма қоғозига
"Таймс" гарнитурда офсет босма усулида босилди.
Шартли босма л. 4,09. Нашр. л. 4,19. Тиражи 100000.
Буюртма № 451. Баҳоси 35 сўм.

"Ўзбекистон" нашриёти, 700129, Тошкент, Навоий, 30.
Нашр № 66—93.

Оригинал-макет масъулияти чекланган "Ношир"
жамияти техникавий ва программавий воситалар
базасида тайёрланиб, Ўзбекистон Республикаси Давлат
матбуот қўмитаси Тошкент матбаа комбинатининг
ижарадаги қорхонасида босилди.
700129, Тошкент, Навоий йўчаси, 30.